

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek och är fritt att använda. Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library and is free to use. All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

ILLUSTRERAD TIDNING GRUNDLAGD-AV FÖR KVINNAN OCH HEMMET FRITHIOF HELLBERG

SÖNDAGEN DEN 22 OKTOBER 1922.

HUVUDREDAKTOR:
ERNST HÖGMAN.

ANDRE REDAKTOR:
EBBA THEORIN.

Drottninggatan höstmässa har blivit en glänsande succés. Här en bild av den utmärkt väl dekorerade storstadsgatan. Ytterligare bilder inuti numret.

EINSTEIN — EN STOR MANS UTVECKLING

GENOM TRÄNGA ÅR TILL VÄRLDSBERÖMDHET.

Berlin i okt.

JAG HAR INTE BESÖKT INVALIDERNAS hus, alltsedan min vän Erland dog, eldsjäl, drömmaren, idealisten, som ännu några timmar före sin död svingade hoppets fackla och lät de blinda och lemlästa kamraterna i dess ljus varsna de nejder i andens värld, dit tanken söker sig fram med fantasien som vägvisare. Ofta har jag velat förnya besöket, men en alltmör överhandtagande och helt visst befogad känsla av att vara till besvär har hållit mig tillbaka. Men i går fick jag ett vänligt brev från seniorn i Invalidernas hus, den gamle evigt unge studenten »farbror Bidlinger» (presenterad för Iduns läsare i skissen »Prästen i Jockum») med uppmaning att bevista en Einsteinsafton under farbror Bidlingers presidium. Jag tvekade ej att säga ja inför utsikten att få svar på de tusende frågor, som framställa sig för den, som med ett mycket begränsat matematiskt vetande söker att tränga in i en teori, vilken enligt fackmäns utsago inleder en ny epok för såväl filosofien som mekaniken.

Albert Einstein.

Den, som en gång begivit sig in i Einsteins tankevärld, kan icke gå tillbaka; ett obetvingligt måste driver honom allt längre och längre, och han söker, så gott han kan, på lediga stunder komplettera sina matematiska och fysikaliska kunskaper för att kunna följa snillets stjärnhöga flykt. Det blir en tankarnas himmelsfärd från den ena klarheten till den andra.

Så ser jag dem åter samlade i Invalidhusets sal, dessa Atenes lärjungar på kryckor och träben. Medan en vacker höstdags sista efterglans skiner in, berättar farbror Bidlinger om den frejdade forskarens ungdoms- och studieår.

Albert Einstein föddes i Ulm i mars 1879. Einsteins föräldrar, fadern jude och modern en from katolik, levde i knappa ekonomiska omständigheter, men det oakttat blev gossens uppfostran ej försummad. Föräldrarna trodde till en början, att pojken ej var fullt normal. Han tycktes ha svårt för att lära, inte ens vid åtta års ålder kunde han tala rent. Gossen var skygg och inbunden, försänkt i ett drömliv, som leddes långt bort från verkligheten. Släktingarna funno honom »konstig» och kunde ej fatta, att han inte var som de andra Einsteinarna. Men det var ju ett umgänge som han inte själv valt. Längre fram fann han vänner, som förstodo honom, och det de inte kunde fatta, gingo de förbi med hänsynsfull tystnad. Han var aldrig barn, deltog ej i skolkamraternas lekar och upptåg, efter vad han själv förklarar huvudsakligen beroende därpå, att han ofta fick höra dumma anspelningar på sin judiska härkomst. Hans temperament var mycket komplicerat, med en religiös grundstämning, som stärkte bandet mellan honom och den fromma modern, medan han däremot aldrig kunde komma den realistiske och ytligt anlagde fadern riktigt nära. Piltens läste högt ur bibeln för sin mor och kände sig starkt gripen av profeternas skaldiska förkunnelse. Med detta religiösa intresse förenade sig en nästan passionerad håg för musiken. Timalt kunde han lyss-

na till moderns orgelspel, och av henne lärde han sig gamla folkvisor och kyrkohymner, som den berömde forskaren ännu gärna spelar på sin flöjt, när han för en stund lämnar vetenskapens verkstad för att vila ut vid minnet av barndomsdagarna med mor.

»Einstein är en komplett idiot!»

Under de första skolåren — det var vid elementarläroverket i München, dit föräldrarna flyttade i slutet på 80-talet — betecknades han som en medelmått. De tyska lärarna, vilka ofta uppträda som sergeanter, kommenderande och hotande med prygel för den allra minsta förseelse, in-jagade hos den känslige ynglingen en nästan panisk skräck, så att han ibland av ren skrämsel ej kunde korrekt besvara ens de enklaste frågor. Matematikläraren, som undervisade med rottingen i handen, röt: »Einstein är en komplett idiot!» — Men en dag blev den ordinarie matematikläraren sjuk, och en privatdocent i fysik utsågs till hans vikarie. Privatdocenten var en fint bildad man med ett sympatiskt sätt. För Einstein var ombytet som en befrielse. Han blev en helt annan människa, kamraterna kände inte igen honom. Vid en provräkning upptäckte docenten till sin stora häpnad, att Einstein redan var hemmastadd i den högre matematiken, medan de övriga i klassen ännu höllo på med att lära sig lösningen av andra-grads-ekvationer. Det visade sig, att trettonåringen därhemma — en vindsskrubb var hans arbetsrum — på egen hand lärt sig ej blott studentkursen i matematik, utan han uppfyllde även en del av de fordringar, som uppställdes för filosofie kand.-examen. Föräldrarna blevo lika överraskade som läraren, man visste inte, vad han haft för sig däruppe på vinden. Det blev stor uppståndelse i slakten, och fastrarna och mostrarna utropade: Var det inte det vi sa, han är inte normal!

År 1894 flyttade föräldrarna till Milano. Här lämnades ynglingen alldeles åt sig själv och fortsatte att studera på egen hand, först och främst matematik och fysik, men också, och det med brinnande intresse, konst och litteratur. Det var ungdomstidens lyckligaste år. »Jag är inte så litet bohème», skrev Einstein i ett brev till en kamrat i München, »detta fria liv, delat

mellan studier och uppfriskande vandringar i det härliga Italien, är just i mitt tycke». Rivierans färgprakt tjusade honom, och under strövtågen i alporna måtte han ha varit i Zarathustrastämning: Högre, alljämt högre! — Atenes maning till dem, hon utkorat.

Men lyckan gästar oss inte länge. Knappt har hon kommit, förrän vi klaga: Ils sont finis, les beaux jours. De hastigt flyende stunderna i Arcadien få ofta gäldas med årslånga vandringar på via dolorosa. Det fick också Einstein erfara. Men nu tackar han gudarna för hundåren i Schweiz, som följde på de lyckliga dagarna i Italien.

Fadern hade råkat på obestånd. Einstein var medellös, och han måste skaffa sig en anställning. Han bröt upp från Milano och vandrade till Zürich, led nöd, sände populärvetenskapliga och konsthistoriska bidrag till tidningarna och sökte inträde vid Zürichs polytekniska institut. Men ehuru väl han ägde mer än tillräckliga kunskaper i matematik och fysik, avlogs ansökningen, enär han ej uppfyllde fordringarna i moderna språk. Han vände sig då till kantonskolan i Aarau, som tog in honom i högsta klassen. Vid 17 års ålder avlade han studentexamen, varefter han studerade vid Polyteknikum i Zürich till år 1900, försörjande sig med privatlektioner och tillfälligt medarbetarskap i olika tidningar och tidskrifter. Efter med högsta betyget i matematik, fysik och mekanik avlagd ingenjörsexamen sökte han en assistentbefattning i mekanik, men blev utslagen av en medelmått, som stod i gunst hos lärarkollegiet.

Tack vare den rekommendation, han erhöi av ett par professorer, som röstade för hans utnämning till assistent, lyckades han emellertid år 1901 bli teknisk expert vid det schweiziska patentverket, en befattning, som han, under intensivt vetenskapligt arbete på lediga stunder, utövade till år 1909. År 1913 ingick Einstein äktenskap med en sydsavisk student-ska, men äktenskapet upplöstes efter ett par år.

Under åren 1901—1909 publicerade Einstein i Annalen der Physik flera märkliga avhandlingar, bland vilka »Zur Elektrodynamik bewegter Körper» väckte sensation inom den vetenskapliga världen. I denna avhandling framställdes den speciella relativitetsteorien, som den berömde, numera avlidne franske matematikern Henri Poincaré (broder till nuv. ministerpresidenten) ansåg utgöra fundamentet till en helt ny mekanik. Poincaré ställde sig dock i början ganska skeptisk till den Einsteinska teorien, men ett par år före sin död uppgav han allt motstånd: »Einstein har rätt, hans teori bryter nya vägar för vetenskapen, den är en revolution i andens värld». På Poincarés högst berömmade förord blev Einstein år 1911 professor i Zürich, och år 1914 utnämndes han till professor vid Berlins universitet, där han ännu verkar. För några månader sedan höll han på inbjudan av franska vetenskapsakademien en serie föreläsningar över sin teori vid Paris-universitetet. Den första föreläsningen, som behandlade relativitetsteoriens

Äkta Spets- & Sidendépôt

Obs.! STUREGATAN 6 Obs.!

Tel. 77436

2 tr. HISS

Tel. 77436

LINNE, BATIST, SPETSAR, MOTIV, GARN, MODELLER.

Uppritningar utföras omsorgsfullt.

Till Handarbeten och Utstyrlar:

BLYGA FUNDERINGAR AV EN VISS ANLEDNING

AV DEN INBITNE.

DET ÄR UNDERLIGT, NÄR EN TÄNKER, kandidaten — brukade mitt gamla förträffliga uppsalastäd i Imperfektum säga. Det är en djup sanning, värdig en större filosof. Ty konsekvensen är, att om man avhåller sig från att tänka, om man tar dagen och händelserna, som de komma, så blir allt så naturligt. Och man når måhända fram till den affektfrihet, den ataraxi som de gamla drömde om och som är en förgård till lycksaligheten. Men nu är man en gång till, alltså måste man tänka — för att ställa Cartesii berömda sats på huvudet.

Jag tänker i dessa dagar en smula på den nya skandinavism, som blommar upp i skuggan av världskriget och som tagit sig så vackra uttryck. Danskar och norrmän besöka Stockholm, svenskar och danskar packa sina kappsäckar för Kristiania, och norrmän och svenskar färjas över Öresund till Köpenhamn. En handfull danska lyriker äter lunch med svenska skaldbröder på Djurgårdsbrunn, man kastar en blick på Bellman och Fröding, och så reser man till sitt land igen.

Visst är allt detta vackert och säkerligen mycket roligt för dem, som få vara med. Men... Är skillnaden verkligen så stor mellan denna nya skandinavism och den gamla förkättrade punsch- och hurraförbrödringen från förra seklets mitt, då Talis Qualis, Orvar Odd och de andra barderna voro i farten? Ja i yttre måtto. Nu är allt så bekvämt tillrättat emot då. Extratåg, bilkortège, Djurgården runt, Mosebacke, blixturnéer genom museerna, fästbanketter, mat och dricka, tal och hurarop, extratåg igen — så går det till anno 1922. Formerna äro ståtligare, men är innehållet i grunden annorlunda? Kanske — jag vill visst inte vara grinig. Den enkla bålen har blivit bankett, man lovar mindre, man dunkar varandra mindre i ryggen under tårar, och man hurrar måhända mindre. Och när man talar, är man kanske litet försiktigare med orden. De granna fraser-

allmänna förutsättningar, hälsades med stormande ovationer. Så helar Atene de sår, krigsguden slagit.

Einstein hemma hos sig.

Till sist några ord om Einstein hemma hos sig. Einstein är numera gift med en kusin, Else Einstein, rikt begåvad, enligt Einsteins egen utsago hans hjälpreda och konversationslexikon. Han börjar sin dag som alla andra dödliga, med en kopp kaffe och ett par smörgåsar. Sedan granskar han posten med sin sekreterare. Från alla världens tidningar och tidskrifter inströmma dagligen massor med framställningar om ett bidrag, de amerikanska tidskrifterna bjuda honom svindlande honorar — för att nu inte nämna de tusenden och åter tusenden, som vilja ha hans namnteckning. Sedan arbetar han till kl. 1, då fru Else är färdig med middagen. I mat och dryck är han synnerligen måttlig, nästan asketisk. Därefter följer en stunds vila, och så är mottagningstimmen inne. Det är en mycket brokig samling i väntrummet: vetenskapsmän från alla världsdelen, studen-

na skorra alltför mycket i världskrigets fotspår.

Men sedan? Tror någon, att den nya skandinavismen spelar större roll i idéernas hållfasthetslära? Den gamla höll som bekant inte alls, när det blev allvar av. I känslornas onykterhet skrev man om att simma över Sundet med en kanon under vardera armen. Men när nöden kom, ramlade de bålstore löfena som korthus. Nu sutto skalderna, som fått familj och barn efter studentmötenas ungarsexstaser, hemma och rimmade ihop förgrämda harmdikter. Och mig veterligt var det bara en skald, som offrade sig för sin vackra tro: Sommelius, som stupade vid Dybböls skansar.

Naturligtvis var det bäst som skedde. Det är alltid bäst som sker: den visaste, om också icke djupaste historiefilosofi å la Hegel. Men vi, som äro mitt uppe i att göra historia, ha vi rätt att vara så förnöjsamma? Jag menar: nej. Jag menar, att det är bra litet bevänt med denna nya form av skandinaviska student- och redaktörmöten, om man inte före och efter mötena tar i tu med den andliga djupgrävningen. Jag menar, att en tre dagars stört-dykning genom respektive huvudstäders naturer, kulturer och — mixturer ger bra litet av svensk, dansk och norsk vardag. En huvudstad i fest är nog mycket trevligt att se, umgänge under belevade former är synnerligen angenämt, och att åka i direktörers, filmskådespelares och revy-författares privatbilar från lunch till bankett och galaspektakel har också sina behag. Men det är vardagen vi leva i och av. Och den får vi inte så värst mycket med av, när vi efter tredagarsfesten vända till vårt land igen.

Det är verkligen underligt, när en tänker. Jag tänker på, hur litet av all denna festivitas vi vardagstrålar få med av. Naturligtvis är detta pur avundsjuka. Men låt gå för avundsjuka — den är den legitimaste av alla affekter. Eller kanske han

ter, deputerade för akademier och vittra föreningar, konstnärer — en vill föreviga honom i olja, en i akvarell, en i tusch, en i krita — och så en skara fattiga, som han hjälper, så långt han kan. Från sin vistelse i Schweiz vet han vad det är att svälta.

Efter denna orostimme går han åter till sitt arbetsbord, såvida han inte är upptagen av föreläsningar eller sammanträden. Kl. 8 superar han, ofta i sällskap med några intima vänner, gärna diskuterande konst och litteratur, men inte politik och teologi.

Einstein är en mycket skicklig violin- och flöjtspelare. Beethovens tionde sonat och Bachs Chaconne föredrager han på ett mästertligt sätt, säger hans vän dirigenten vid Berlin-operan. Och ibland kan det hända, att fru Else hör honom inne i arbetsrummet spela gamla bayerska folkmelodier, mors sånger, som han kallar dem.

Hans bibliotek är ganska oansenligt. Einstein är ingen bibliofil. Den vetenskapliga litteraturen dominerar naturligtvis. Inom skönlitteraturen äro endast de yppersta representerade, och de yppersta äro för Ein-

är en passion, en känsla, som förnimmes som smärta. När jag går min morgonväg Birger Jarlsgatan—Tegnérgatan—Sveavägen—kyrkogården—Vasagatan o. s. v. och min aftonväg Vasagatan—kyrkogården—Sveavägen—Tegnérgatan—Birger Jarlsgatan, är jag avundsjuk på dessa norrmän och danskar, som få se Stockholm från Mosebacke, studera muséer, luncha på Djurgårdsbrunn och fara över sollysta fjärdar till Drottningholm. Och ännu bistrare blir jag till sinnes, när jag tänker på, under vilka vardagliga former jag nalkats mina skandinaviska bröder i deras land. Ensam har jag kommit, och min mottagningskommitté har haft stadsbudsplåtar i mössorna. Ensam har jag vandrat till Oehlenschlägers grav och gnotat »Med en vandlilje» under Ibsens balkong vid Drammensvejen. Ingen körsång, inga museidirektörer som ciceroner, inget festligt dukat smörgåsbord! Under ensliga vandringar har jag letat mig väg till hjärtat av kulturer som jag älskar.

Jag har åtminstone trott, att jag tillägnat mig en bit skandinavisk vardag. Kanhända — men så har jag också gått miste om det sublimala, som stiger upp ur de kollektiva känslor, vilka endast födas vid arrangerad kultur tillägnelse. Jag läste härom dagen en svensk journalists skildring av svenskarnes ankomst till Kristiania. Tidningsmannen hade rest före sina kamrater för att kunna avskumma stämningen den finaste grädden. Den tedde sig så här.

»Men tiden skriker fram och plötsligt ser man det väldiga extratågets maskin i soldiset glida in på bangården. Det är stillhet och tystnad, man hör blott lokets andhämtning och hjulens smällar mot skenskarvarna. Med ens stiger en ton från musikkåren, växer och sväller ut till en hymn.»

När jag läste de orden, förstod jag, att den gamla skandinaviska poesin var bara munväder. Den tiden flämtade inga lokomotiv över skenskarvarna. Mina ögon stå fulla av tårar.

stein: Homeros, Cervantes, Shakespeare, Goethe, Dostojevski, Strindberg, Keller, Zola och Ibsen. Av dessa författare anser Einstein de båda sistnämnda företräda den negativa riktningen inom litteraturen, de övriga den positiva. Då en vän rådde honom att komplettera biblioteket och inköpa antika rariteter, svarade han: »Varför samla och lägga på lager? Vårt liv är ju blott ett kort besök.»

Den religiösa grundstämningen från barndagen har icke lämnat honom. Religion är för Einstein vila i det eviga, men han, liksom så mången annan i vår tid, tycker, att teologerna störa denna vila.

Sällskapsliv i stort avskyr han. »Några få goda vänner hemma hos mig är en vederkvickelse, men banketter och stora supéer äro mig en plåga.»

Den största lyckan, skapandets gudomliga glädje, förnimmer han helt visst i arbetsrummet — kanske särskilt en stjärnklar afton uppe i Potsdamobservatoriet, då han i refraktorn avläser Den Eviges svar, om ekvationens resultat är rätt.

GUNNEMAR VANDRAREN.

H. E. EKSTRÖMS JÄSTMJÖL

MINIATYRER OCH MÅLARINNOR

NÅGRA ROMANTISKA STÄNK FRÅN EN GÅNGEN TID OCH EN NYHET I UTSTÄLLNINGSVÄG.

EN ELAK MAN PÅSTOD, ATT NÄR EN målarinna håller på att skiljas, brukar hon slå sig på att måla miniatyrer i hopp om att kunna leva på det. Det är en av våra bästa miniatyrmålarinnor, fru Bertha Wilhelmson, som citerar elakheten, och hon tillägger, att i hennes tycke ligger det något visst gammaldags sentimentalt i miniatyrmåleriet — det måtte alltså, få vi tro, verkligen vara en konst för dem som hålla på att skiljas, något motsvarande det där eviga tapisseriarbetet, varmed de icke-konstnärliga söka fördriva ensamhetens sorgsna tankar.

När fru Wilhelmson själv en gång som mycket ung gav sig in på miniatyrmåleriet, var det, bekänner hon, verkligen därför att hon ville förtjäna pengar för sitt hjärtas skull. Sedan dess har hon målat också andra saker, i olja och akvarell. När hennes två döttrar voro små och hemmet krävde all hennes tid och kraft, fick dock måleriet vila. Men nu är älsta dottern tjugo år — för resten nyligen student — och yngsta dottern fjorton. Och fru Wilhelmson har åter fått tid att ägna sig åt miniatyrmåleri. Varför inte också åt annat måleri? — Åh, när man har en man, som målar så bra, bekänner hon som svar på den frågan, vågar man sig inte fram på hans områden. Jag håller mig till mitt.

Den 4 november skall Carl Wilhelmson ha en egen stor utställning i Liljevalchs konsthall, och då är det meningen, att hans fru skall framträda som sin mans följeslagarinna också i konsten och visa en samling av de miniatyrporträtt, om vilka alla, som sett dem, vittna att de äro utsökt fina och vackra. I mitten av november kommer det så en rätt egendomlig nyhet: det planeras en utställning i Gummesons konsthall av svenska miniatyrmålare alster. Finns det då så många svenska miniatyrmålare just nu? undrar man. Ja, i utställningen skulle en åtta stycken deltaga, och inalles finns det omkring tjugo svenska miniatyrmålare. Alla äro damer utom en, hr Järnström, som målat åtskilliga miniatyrporträtt av skånsk adel. Till de bästa miniatyrmålarinnorna räknar man fröken Fanny Hjelm, som är den älsta, fru Bianchini, fröken Fanny Falkner, och den dam, det i dessa rader närmast är fråga om.

Miniatyrmåleriet, som f. ö. nu åter är på modet i England och Amerika, älskas och omhuldades eljes nu för tiden icke med samma iver som förr. Varpå kan det bero? Nå, för det första älskas kanske konsten över huvud taget icke så mycket mer —

som utmärker miniatyrporträttet, passar icke tidens väsen.

Men annorlunda var det förr. Bara i Sverige ha vi haft en lång, lång rad miniatyrmålare sedan 1600-talet och intill nu. C. M. Carlander utgav år 1897 en förteckning över dem, och det har sitt stora intresse att studera denna. Det var icke bara yrkesmålare, som blevo miniatyrister (det fanns för resten t. o. m. de, som avancerade till — hovminiatyristen). Också en hel mängd andra, präster, officerare, trumslagare och överstinnor, ägnade sig med passion åt miniatyrens konst. Bland miniatyristerna upptar Carlander icke mindre än tre kungliga personer, Ulrika Eleonora, Hedvig Charlotta och Oscar I. Olof von Dalin var miniatyrmålare, likaså Fredrika Bremer, och den på sin tid ytterst populära författarinnan friherrinnan von Knorring hade bland sina "22 talanger" också den att kunna "måla vackert en miniature".

Miniatyrmåleriet var ju på den tiden ingalunda en fruntimmerskonst, men det hade icke få kvinnliga utövare. Om några av dem har Carlanders förteckning notiser, vilka kortfattade som de äro, likväl frammana en rörande bild av en gången tids små milda, resignerade kvinnovarelser. Om en viss Wilhelmina Bellander, som var lärarinna i Kristianstad och Malmö och dog 1876, nittiotvå år gammal, står det, att hon "målade blommor och klippte silhuetter". Ser man inte för sig den gamla fröken, som i en mycket enkel skönhetskult sökte ett slags lycka i sin ensamhet? Om en fröken Helena Lunell, född i Kristianstad 1758, heter det att hon var "ett lärdat fruntimmer" (stackars liten) och "mästarinna i silhuettklippning". En fröken Augusta Le Moine, född i Stockholm 1809, var mest känd som väninna till professor Törneros. Hon så gott som följde honom i graven, dog endast tio dagar efter honom. Atterbom säger, att hon av Törneros beundrades såsom "det älskligaste mönster av kristlig fromhet och glädje, av glad själsskönhet". Stackars lilla ros, som höjde sig från tapisseri-mönstret till miniatyrmålningen, som älskade en biskop och utördades för sin själsskönhets skull.

Men nu äro de sentimentala tiderna för miniatyrmålningen och miniatyrmålarinnorna förbi. Fast i de milda pastellfärgerna dröjer det kanske ännu ofta som ett återsken från en sprödare tid.

E. TH.

Bertha Wilhelmson.

den bara betalas. Och den som nu för tiden vill ha sitt porträtt på en vägg, han vill väl, att det skall slås upp i stort och fylla sina givna kvadratmeter. Det där på en gång spröda och skarpt utmejslade,

Tre nya miniatyrmålningar av fru Wilhelmson: två dam- och ett barnporträtt.

DEN SOM TILLÄVENTYRS HAMNAT PÅ Svenska teatern de aftnar Hermann Bahrs lustspel "Äktenskapsleken" funnit på programmet, har antagligen undrat vad operettkompositören Anton Erl och tandläkarfrun Maja Höchsner mena med sina segslitna meningsutbyten om äktenskapsbrottet som offentlig sed i det moderna livet. Diskussionen leder ju till ingenting. Maestro Erl är trött på att komponera operetter och trött på kvinnorna, vilka han påbörjar skulden för att han icke kunnat ägna sig åt den stora tonkonsten, och den söta tandläkarfrun tråkar ihjäl sig i ett lyckligt äktenskap där "ingenting händer". Så kommer Erl inom hennes maktområde, men det händer ändå ingenting, därför att han är apatisk och hon fnoskig i sin iver att vilja leka äktenskapsbryterska. Kombinationen mannen-hustrun-älskaren diskuteras i det oändliga, ibland sprakar det till av esprit i den långgrandiga läxan, men oftast blir det ofruktbara ord, eller också råka de båda männen i luven på varandra.

De inre slitningarna i en konstnärssjäl som vill något större och bättre än att vara en mångtusenhövdad publik till behag genom att skapa dussinverk skisseras rätt flyktigt. Det blir mest magsyra och dåligt humör. Hans förnämsta operett "Änkan från Efesus" förföljer honom som en mara. Förföljelsen kulminerar i den uppvaktning som alla Europas Efesus-änkor göra honom på hans jubileumsdag, varvid han tvingas att kyssa var och en. Därmed slutar det torrt resonnerande lustspelet. Och kärnan som man väntat finna, visar sig vara noll och intet.

KVÄLLAR PÅ PARKETT.

Herr Hedqvist i kompositörens roll är precis vad han skall vara: vresig, blaserad och grinig. Den unga frun med de barocka infallen och den tillkrånglade känslan framställs av fru Erastoff, som gör sig all tänkbar möda att motsvara författarens mening. Hon rår ej för att hon ej kan ge någon trovärdig prägel åt den kuriösa varelsen. Den fromme och gladlynte tandläkaren är också en svår roll att få bukt med — hr Björne gör aktningvärda försök. Men det är aldrig roligt med folk som skrattar mycket på scenen, deras munterhet når sällan över rampen. Fru Gottschalk och hr Johanson sköta med framgång ett par biroller.

Vilket skimmer av poesi vilar däremot ej över Arthur Schnitzlers skådespel "Älskog", denna florbekämpade idyll från det Wien, som fanns före världskriget. Schnitzler har skrivit större och anmärkningsvärdare dramatik sedan han skapade detta skådespel från vindskupan och wiendandyns sybaritiskt eleganta ungarlshem — men näppeligen ett med mera grace och vemodsfärgad esprit.

Lilla dramaten är att lyckönska till framförandet. Fru Karin Molander spelar den fattige musikerns dotter med en ömhet och finhet som når fulländningen. I tredje aktens scen, då hon blir undermålad om sin älskares tragiska slut, finns det i hennes spel en kvalets intensitet som röjer att skådespelerskan betydligt vidgat gränserna för sin konst. Det är livet, självt med sitt djup av smärta som i dessa

minuter kommer scenluften att darra. Hr Käge sköter klokt och måttfullt älskarens roll. Lättsinnet hos denne Don Juan, som är predestinerad att gå under i storstadens njutningsvirvel, tror man kanske ej fullt på i hr Käges manligt betonade framställning, men dess mer lyckas han illudera värmen och ömheten varmed han i vissa moment möter Katharinans hängivenhet. Mizi, den ytliga, nöjeslystna flickungen, för vilken livet lika litet som kärleken är något vidare allvarligt, spelas med abandon av fru Stina Hedberg. Hr Winnerstrand och Olsson samt fru Nilsson utfylla den goda ensemblen. Programmet förtjänar att kvarstå länge.

Vasateatern torde också ha sin spellista säkrad för en tid framåt tack vare hr Gunnar Tolnes, vars gästspel i den tyska farsen "Blott en dröm" av Lothar Schmidt kommit som en frisk värstorm i hösttöcknet. Det är sant att den livsglade norrmannens konst är föga skiftande, men vilket sprudlande humör utvecklar han ej och hur träffsäkert han fyrar av repliksalvorna.

Hans medspelerska fru Sahlin står värdigt vid hans sida, och stiger ibland från farsen till komedin. Hr Riego lyckas bra i sin roll som diskret älskare.

Stycket är ingen nyhet på stockholmsscenen, men det har ej åldrats trots det nöta och inte vidare fina temat: män och hustrur som bedra varandra. Ett gott humör och en rask handling håller det vid liv.

ARIEL.

FOTOGRAFERA MED EN KODAK OCH KODAK FILM

OBS! NAMNET - EASTMAN KODAK COMP. - PÅ KODAK KAMEROR OCH FILM

ALLA FOTOGRAFISKA ARTIKLAR, FRÅNKÄLLNING OCH KOPIERING BÄST GENOM

HASSELBLADS FOTOGRAFISKA A.-B. GÖTEBORG · MALMÖ · STOCKHOLM

IDUNS FÖLJETONG TROTS ALLT

ROMAN AV JOHN GALSWORTHY. AUKTORISERAD ÖVERSÄTTNING AV ELLEN RYDELIUS.

(Forts.)

VIII.

FIORSENS BREV VORO EN KÄLLA till långvarigt löje för Gyp. Han saknade henne gräsligt, om hon bara varit där, och andra utgjutelser på det besynnerligaste sätt blandade med ett intryck av att han hade ovanligt roligt. Sedan kommo böner om pengar och han undvek omsorgsfullt att verkligen redogöra för vad han gjorde. Av ett bankkonto, som började minska avsevärt, skickade hon honom postväxlar. Detta var hennes ferier och hon hade råd att betala dem. Hon letade till och med upp en butik, där hon kunde sälja smycken och förskottrade honom inkomsten med en viss elak glädje. Det skulle skänka honom och henne ännu en veckas frihet.

En kväll gick hon med Winton på Octagon, där Daphne Wing alltjämt uppträdde. Som hon kom ihåg den unga flickans hänfödda utrop över hennes trädgård, skrev hon dagen därpå och bjöd henne att komma på lunch och tillbringa en lättjefull eftermiddag under träden.

Den lilla danserskan kom med förtjusning. Hon var blek och matt av hettan men lyckat klädd i libertysiden med en enkel, nedvikt halmhatt. De åto lunch med sötsaker, glace och frukt och slog sig sedan ned med kaffe, cigaretter och en massa konfekt i trädgårdens djupaste skugga, Gyp i en låg korgstol, Daphne Wing på kuddar i gräset. Sedan hon väl kommit över utropsstadiet, visade hon sig vara mycket språksam och blottade sin lilla själ med fullkomlig frikostighet. Och Gyp, som lyssnade utmärkt, var road liksom man är road av förtroliga avslöjanden från existenser, som äro mycket olika en själv, särskilt då man av dem betraktas som ett högre väsen.

— Naturligtvis tänker jag inte bo kvar hemma längre än jag behöver, men det lönar inte att gå ut i livet — denna fras använde hon ofta — förrän man vet, hur man har det. I mitt yrke måste man vara så försiktig. Naturligtvis tror folk alltid att det är värre än det är, far får riktiga anfall ibland. Men ser ni, mrs Fiorsen, det är förfärligt hemma. Vi ha fårkött — ni vet, vad får vill säga — det är riktigt rysligt i ens sovrums, då det är hett. Och jag har ingenstans där jag kan öva mig. Vad jag skulle tycka om vore en ateljé någonstans nere vid floden eller här uppe i närheten av er. Det skulle vara förtjusande. Ni förstår, jag lägger på hög. Så snart jag får två hundra pund, ger jag mig i väg. Något som jag tycker skulle vara alldeles förtjusande vore att inspirera målare och musiker. Jag vill inte bara vara ett vanligt »nummer», ballettyrke är efter år så där, jag vill bli något alldeles extra. Men mor är så fånig, då det gäller mig, hon tycker, att jag inte borde riskera något alls. Jag kan aldrig komma någonstans på det sättet. Det är verkligen så rart att få tala med er, mrs Fiorsen,

därför att ni är ung nog att veta vad jag känner, och jag är säker på att ni aldrig skulle bli schockerad över någonting. Ser ni, apropå män: Bör man gifta sig eller bör man ha en älskare? Folk påstår, att man inte kan bli en utmärkt artist, förrän man känt passion. Men om man så gifter sig, så betyder det fårkött igen och kanske småbarn och kanske orätt man, när allt kommer omkring. Uff! Men å andra sidan vill jag inte vara vulgär. Jag avskyr vulgära människor — jag helt enkelt avskyr dem. Vad tror ni? Det är förfärligt svårt, tycker ni inte?

— De där sakerna ordna sig själva. Jag skulle inte bekymra mig på förhand.

Miss Daphne Wing borrade sin utsökta haka djupare ned i händerna och sade tankfullt:

— Ja, jag trodde nästan det också. Naturligtvis kunde jag göra vilkot som helst nu. Men ni förstår, jag bryr mig inte riktigt om män, som inte äro distingerade. Jag är säker på att jag aldrig kan bli kär i annat än än distingerad man. Det är just vad ni gjorde — eller hur? — så att ni måste förstå mig. Jag tycker att mr Fiorsen är underbart distingerad.

Solskenet, som trängde igenom skuggan, föll plötsligt varmt på Gyps hals, där blusen upphörde och stillade lyckligtvis det kaos av sinnesrörelse och skratt, hon kände litet längre ned. Hon fortfor att se allvarligt på Daphne Wing, som återtog:

— Mor skulle naturligtvis få anfall, om jag gjorde henne en sådan fråga, och jag vet inte, vad far skulle göra. Men det är viktigt eller hur? Man kan komma alldeles fel från början, och jag vill verkligen komma långt. Jag dyrkar mitt arbete helt enkelt. Jag tänker inte låta kärleken stå i min väg. Jag vill, att den skall hjälpa mig, förstår ni. Greve Rosek säger, att min dans saknar passion. Jag önskar ni ville säga mig, om ni tycker det. Jag skulle tro på er.

Gyp skakade på huvudet.

— Jag är inte någon kritiker.

Daphne Wing såg upp förebrående.

— Åh, det är jag säker på att ni är! Om jag vore man, skulle jag bli passionerat förälskad i er. Jag håller på med en ny dans, där jag skall föreställa en nymf, som förföljes av en faun, det är så svårt att känna sig som en nymf, då man vet, att det bara är balettmästaren. Tror ni, jag borde lägga passion i den? Ser ni jag tänkes flyga hela tiden, men det skulle vara finare, tycker ni inte, om jag kunde ge intryck av att jag ville bli fångad. Tror ni inte det?

Gyp sade plötsligt:

— Ja, jag tror det skulle göra er gott att bli kär.

Miss Daphnes mun öppnades litet, hennes ögon blevo runda. Hon sade:

— Ni skrämde mig, då ni sade det där. Ni såg så annorlunda, så intensiv ut.

En låga hade fladdrat upp inom Gyp.

Detta omogna, flabbiga tal om kärlek kom hennes instinkter att göra uppror. Hon ville icke älska, hon hade misslyckats i att bli förälskad. Men vad kärleken än var, så uthärdade den icke att man talade om den. Hur kom det sig, att denna lilla förstadsflicka, när hon väl kom upp på sina tår, kunde snurra omkring ens känslor som hon gjorde?

— Vet ni vad som skulle vara alldeles bedårande, fortsatte Daphne Wing. Att dansa för er här i trädgården en kväll, och gräset är hårt och bra nu. Men jag tror, att tjänarna skulle finna det opassande. Kunna de se ut hit? — Gyp skakade på huvudet. — Jag kunde dansa därborta framför salongsfönstret. Men det måste vara månsken. Jag skulle kunna komma vilken söndag ni vill. Jag kan en dans, där jag skall vara en lotusblomma — den skulle passa utmärkt. Och så har jag min riktiga månskensdans, som går till Chopin. Jag kunde ta hit mina kläder, och byta i musikrummet, säg? — Hon slingrade sig upp och satt med benen i kors, såg på Gyp och slog ihop händerna. — Åh, får jag?

Hennes iver smittade Gyp. En önskan att skänka nöje, det originella i idén och hennes verkliga kärlek till den unga flickans dans kom henne att säga:

— Ja, nästa söndag?

Daphne Wing steg upp, rusade fram och kysste henne. Hennes mun var mjuk, och hon doftade orangeblommor, men Gyp ryggade litet tillbaka, hon avskydde plötsliga kyssar. Något skamsen hängde miss Daphne med huvudet och sade:

— Ni såg så förtjusande ut, jag kunde verkligen icke rå för det.

Och Gyp gav hennes hand en kramning av samvetsagg.

De gingo in för att öva musiken till de två danserna, och strax efteråt gick Daphne Wing, full av konfekt och förhoppningar.

Hon kom punktligt klockan åtta nästa söndagskväll och bar på armen en liten grön linneväska, som innehöll hennes kläder. Hon var spak och när det kom till kritan litet skrämmd. Hummersallad, renskt vin och persikor återställde hennes mod. Hon åt duktigt. Det gjorde henne synbarligen detsamma om hon dansade med full eller tom mage, men hon ville icke röka.

— Det är skadligt för — Hon behärskade sig.

När de hade slutat äta, stängde Gyp in hundarna i de bortre regionerna, hon hade visioner av hur de slet sönder miss Wings draperier och smalben. Sedan gingo de in i salongen utan att tända ljus, så att de kunde se när månskenet var klart nog utanför. Fastän det var sista kvällen i augusti, var hettan lika kvävande som någonsin, — en intensiv orörlig hetta, den uppstigande månen sköt ännu så länge bara in en smal pil här och där genom det lummiga lövverket. De tala-

Såväl konstnärliga som enklare
SVENSKA MÖBELFABRIKERNA

MÖBLER

de med låg röst och anpassade sig omedvetet efter upptågets art. När månen steg högre, smögo de sig ut genom trädgården och in i musikrummet. Gyp tände ljusen.

— Kan ni reda er?

Miss Daphne hade redan kastat av sig hälften av sina kläder.

— Ah, jag är så ivrig, mrs Fiorsen! Jag hoppas så att jag skall dansa bra!

Gyp smög sig tillbaka in. Eftersom det var söndagskväll, hade tjänarna varit lätta att placera. Hon satte sig vid pianot och vände blicken mot trädgården. En dimmig, vit skepnad fladdrade plötsligt över mörkret till den bortre ändan och blev stående orörlig liksom en vit, blommande buske under träden. Miss Daphne hade kommit ut och väntade på månen. Gyp började spela. Hon preluderade på en liten siciliansk pastoral, som herdarna spela på sina pipor, då de gå ned från bergen, en mjuk, mycket avlägsen melodi, som steg och svällde ut fulltonigt för att sedan blekna och försvinna i intet. Månen steg upp över träden, dess sken strömmade ned över husets framsida, ned på gräset och spred sig långsamt bort mot den plats, där flickan stod och väntade. Den gav solroslisten utefter trädgårdsmuren liksom ett penseldrag av magisk och överjordisk färg — guld, som icke var guld.

Gyp började spela dansen. Den bleka, dimmiga skepnaden i mörkret rörde sig. Månkenet föll nu på flickan, där hon stod med utbredda armar och höll ut sitt draperi — en vit, bevingad staty. Sedan fladdrade hon fram som en jättelik mal, flög vit och ljudlös över gräset, svängde runt och svävade vidare. Månkenet etsade ut formen på hennes huvud, målade hennes hår med blekt guld. I stillheten, med denna översinnliga färgglimt över solrosorna och flickans huvud, var det som om en ande hade råkat in i trädgården och fladdrade fram och åter utan att kunna komma ut.

En röst bakom Gyp sade: »Min Gud! Vad är detta! Är det en ängel?»

Fiorsen stod halvvägs inne i det mörka

rummet och stirrade ut i trädgården, där flickan hade stannat orörlig framför fönstret med ögon, runda som tekoppar, öppen mun och lemmarna stela av intresse och skräm- sel. Plötsligt vände hon sig om, samlade ihop sina draperier och flydde, medan hennes kropp glänste vit i månkenet.

Och Gyp satt och såg upp på mannens gestalt. Hon kunde se, hur hans ögon spänt riktades mot den flyende nymfen. Miss Daphnes faun! Kors, till och med hans öron voro spetsiga! Hade hon aldrig förr märkt, hur lik en faun han var! Jo, på sin bröllopskväll! Och hon sade lugnt:

— Daphne Wing repeterade sin nya dans. Jaså, du har kommit tillbaka. Varför underrättade du mig inte? Mår du bra — du ser strålande ut!

Fiorsen lutade sig ned och kramade henne om axlarna.

— Min Gyp! Kyss mig!

Men till och med då hans läppar voro tryckta mot hennes, kände hon snarare än såg, att hans ögon spejade ut i trädgården, och tänkte: — Han skulle gärna vilja kyssa den andra.

I samma ögonblick som han gick ut för att hämta sitt bagage i droskan, smög hon ut i musikrummet.

Miss Daphne var klädd, och stoppade in sina dräkter i den gröna linneväskan. Hon såg upp och sade ömkligt:

— Ah! Tyckte han illa om det? Det var förskräckligt, säg?

Gyp kvävde sin böjelse för att skratta.

— Det är ni som skulle tycka illa vara.

— Ah, jag gör det inte, om ni inte bryr er om det. Vad tyckte han om dansen?

— Förtjusande! Kom in, när ni blir färdig!

— Ah, jag vill hellre gå hem, om ni tillåter! Det ser så löjligt ut.

— Har ni lust att gå ut den här bakvägen genom trädgårdsgången. Ni tar av till höger ut till stora vägen.

— Ah ja tack. Det hade varit bättre, om han kunde ha sett dansen riktigt, säg? Vad skall han tro?

Gyp log och öppnade dörren ut till trädgårdsgången.

Då hon kom in igen, stod Fiorsen vid fönstret och tittade ut. Var det efter henne eller efter den där flyende nymfen?

X.

September och oktober gingo förbi. Det kom flera konserter, som icke voro så mycket besökta. Fiorsens nyhetsvärde hade blivit något slitet, och hans spel hade icke heller nog ljuvhet och känsla för den stora publiken. Det blev också en ekonomisk kris. Gyp fäste sig icke vid detta. Allting föreföll avlägset och överkligt i skuggan av det som skulle komma. I olikhet mot de flesta mödrar sydde hon inga kläder, gjorde icke några slags förberedelser. Varför skulle hon sy det, som kanske aldrig skulle behövas? Hon spelade ganska mycket för Fiorsen, men inté alls för egen räkning, läste en mängd böcker — poesi, romaner, biografier — hon slukade dem för ögonblicket och glömde dem genast, som man gör med böcker, som läsas för att förströ tankarna. Winton och faster Rosamund kommo genom en tyst överenskommelse var sin eftermiddag. Och Winton, som levde nästan lika mycket under denna skugga som Gyp själv, brukade ta kvällståget, sedan han lämnat henne och tillbringa följande dag på kapplöpningar eller på jakt med hundarna och återvända dagen därpå på nytt besök. Han var icke så rädd för något just då som för en sysslös dag ansikte mot ansikte med oron. (Forts.)

PORTRÄTT TILL

HUGO ELMQVIST, FÖDD I KARLSHAMN 13 okt. 1862, arbetade på faderns snickeriverkstad, flyttade 17 år gammal till Stockholm, studerade på Tekn. Skolan och från 88 på Konstakademien. Reste med stipendium 94 till Paris och Italien, där hans första större skulpturer kommo till. Missnöjd med de franska gjuteriernas behandling av bronsfiguren, började han experiment för bronsgjutning som 1899 fortsattes i Florens och resulterade i "Elmqvistiska gjutningsmetoden". Denna exploaterades i Stockholm men hade att kämpa med organisationssvårigheter och måste nedläggas som affärsföretag 1908. Då flyttade E. tillbaka till Florens, där han alltjämt är bosatt. Hade utställning i Stockholm 1920.

Hugo Elmqvist.

DAGSKRÖNIKAN

det rent tekniska förevar fru Carlberg i sitt pianospel en fin och musikalisk uppfattning, som alltid gör rättvisa åt kompositionen och blygsamt ställer henne själv i bakgrunden. Blygsamhet och anspråkslöshet äro nämligen egenskaper, som mest utmärka fru Carlberg. Mest av allt älskar fru Carlberg kammarmusiken, och tillsammans med många konstnärer av rang och amatörer har hon tolkat både Haydn's, Mozarts och Beethovens odödliga mästerverk och modärna verk.

På sin 70-årsdag kommer fru Carlberg att få emottaga en varm hyllning från många tacksamma åhörare och beundrare av hennes konst, främst från den stad, där hon under så många år verkat i musikens tjänst. Mätte hennes levnads afton, liksom hela hennes liv, få bliva ett vackert och stilla ackord, harmoniskt som hela hennes sympatiska person! R. F.

Fru Ida Landelius f. von Stapelmohr fyllde den 2 okt. 80 år. Dotter till godsägaren M. H. von Stapelmohr och hans maka Augusta Wilhelmina Törner, ingick hon år 1868 gifte med inspektoren C. J. Landelius. Det är åt en husfrus på landet mycket krävande kall som fru Landelius ägnat ett helt livs osparade krafter och vidsynt nit. Få kvinnor torde vid hennes ålder kunna blicka tillbaka på ett mera monstergillt utfört arbete, ett ödmjukare och trofastare fyllt livskall. — En av hennes söner är lasarettsläkaren E. Landelius, en annan godsägaren P. Landelius. — I sitt vackra hem på det gamla Upplandsgodset Taxnäs firade fru Landelius, omgiven av släkt och varmt tillgivna vänner, sin högtidsdag.

Ellen Carlberg.

Ida Landelius.

En inom Vänersborgs musikliv mycket känd personlighet, fru Ellen Carlberg, fyller den 24 oktober 70 år. Fru Carlberg uppväxte i ett ovanligt musikaliskt hem, där hon från barndomen fick lyssna till sång och musik. Morfadern, kamrer Carl Uddman, farbror till operasångaren Carl Uddman, var en god violinist och intresserad kammarmusiker. Redan tidigt visade Ellen Carlberg mera ovanliga anlag för pianospelning, och studerade för fröken Thegerström. Hon erbjöds att bli medlärlarinna i fröken Thegerströms musikinstitut, men avböjde det hedrande anbudet och ingick kort därefter äktenskap med numera framlidne rådmannen Anders Carlberg.

Otaliga äro de konserter, välgörenhetstillställningar och andra tillfällen, både inom och utom hemstaden, vid vilka fru Carlberg medverkat, och där hennes beundransvärda pianospel tjusat och glatt åhörarna. Med en alldeles sällsynt lätthet för

Vid huvudvärk

och allehanda nervsmärtor, liksom ock reumatiska smärtor, har en **Germosankapsel** förvånande snabb och behaglig verkan. Fördriver i regel dylika smärtor inom 5 minuter — har inga obehagliga eller skadliga biverkningar. Bör alltid finnas till hands. — Erhålles å apotek i askar å kr. 1.70.

E N K U R S I B A R N A V Å R D

FÖR IDUN AV DR ARTHUR FÜRSTENBERG

(Forts.)

Visserligen är det numera ytterst sällan, som vi i vårt land ha epidemier av denna sjukdom, men då man väl vet, att vi i forna dagar ofta hemsökts av svåra epidemier därutav och även att dessa epidemiers udd bröts genom den allmänna vaccinationen, torde det vara berättigat att i detta sammanhang beröra såväl smittkoporna som ock vaccinationen och detta senare så mycket mer, som okunnigheten i vårt liksom i så många andra land f. n. går till storms mot vaccinationen och dess förmenta faror.

Smittkoporna uppträda epidemiskt och är en mycket allvarlig sjukdom som, om den icke verkar dödande, kvarlämnar hos de därav angripna patienterna vanställande märken i form av djupa ärr, huvudsakligen i ansiktet. Det var under forna tider omöjligt att behärska epidemierna, som svårt härjade alla land och decimerade dess befolkning. Men sedan engelsmannen Jenner uppfunnit vaccinationen och denna blivit obligatorisk i de flesta länder, bröts sjukdomens och epidemiernas udd nästan fullständigt.

Vaccinationens idé är den, att man hos människan inympar en lindrig koppssjukdom, de hos nötkreaturen vanliga kokoporna, för att därigenom förhindra uppkomsten av de svårare smittkoporna. Vaccinationens förlopp är numera det, att friska kalvar infekteras med kokoppor, varefter sekretet från de uppkommande koporna uppsamlas i rent kärl och — sedan kalven slaktats och djurkroppen noga undersökts, och man funnit att ingen tuberkulos eller annan farlig sjukdom hos djuret förekom, — användes för att därmed vaccinera människor. Vaccin tages numera aldrig från vaccinkoporna hos förut vaccinerade människor.

Vaccinationen och vaccinsjukan.

Av vaccineringen uppstår en sjukdom, vaccinsjukan, som ibland kan ge anledning till rätt så kraftiga symtom, vilka dock aldrig äro farliga. Genom att hava genomgått denna vaccinationssjukdom har den vaccinerade för flera år framåt skaffat sig ett tämligen säkert verkande skydd mot smittkoporna. För att för hela livet erhålla sådant skydd måste man dock genomgå vaccinationsprocessen ett par gånger med en 6 à 7 års mellantid.

I den sedan några år gällande förordningen om skyddskoppypmpning föreskrives, att alla barn skola vaccineras före fyllda sex år, men det lämpligaste torde i alla fall vara, att vaccinationen sker redan under barnets första år och helst innan digivningen upphört, då vaccinationssjukdomen lättast övervinnes.

För vaccinationssjukdomens förlopp torde ej behöva redogöras, men jag vill i detta sammanhang påpeka, att jag aldrig under mer än 25 års läkareverksamhet sett någon skada uppkomma av genomgången vaccination och att jag alltid funnit, att de av densamma föranledda sjukdomssymptomen hastigt och fullkomligt försvunnit. Att sätta senare uppträdande sjukdomar i orsakssam-

manhang med vaccinationen tillhör endast okunnigheten och övertron.

Halsfluss och difteri.

Då jag nu går över att i korthet beröra de bland barnen i våra nejder vanligast förekommande smittosamma sjukdomarne, börjar jag med dem, vars huvudsakliga symtom äro lokaliserade till svalget, nämligen halsfluss och difteri.

Hur ofta få icke vi läkare höra, när mödrarne telefonera till oss, att dessa ej kunna se sina barn i halsen och således ej kunna giva svar på frågan, »har barnet några symtom från halsen?» Men det är en skam att så är förhållandet och särskilt då man vet, hur lätt det egentligen är att lära sig den absolut nödvändiga konsten att kunna se sitt barn i halsen och även att i viss mån bedöma, vad man ser. Man måste visserligen hava hjälp av annan person, som håller barnet fast, och detta på ett särskilt och absolut säkert sätt, men har man det, är processen ytterligt enkel och läres på helt kort stund. Huru viktigt det är, att mödrarne kunna se sina barn i halsen, framgår bäst av det sakförhållandet, att difteri numera är en så gott som säkert botbar sjukdom, blott den i tid, d. v. s. under de allra första dagarne, kommer under sakkunnig behandling och att det således mången gång nästan helt och hållet är beroende på mödrarne själva, om fall av difteri hos barn skola gå till hälsa eller ej. Det är nämligen så, att även allvarliga sjukdomar i svalget under de första dagarne kunna förlöpa utan svårare symtom, såsom hög feber och svårighet att svälja, varför man icke anser sig behöva tillkalla läkare och först gör detta, när sjukdomen visar sin allvarliga sida och mången gång icke längre är mottaglig för behandling. Kunde modern se sitt barn i halsen, blev detta gjort vid varje insjuknande och barnet i tid behandlat, om det visade tecken på svårare halssjukdom.

Jag vill i detta sammanhang giva mödrarna det rådet att alltid tillkalla läkare, när de upptäcka sjukdom i barnens hals, ty det är mången gång även för läkaren en mycket svår sak att bedöma sjukdomens art, varför han måste tillgripa bakteriologisk undersökning för att komma till klarhet, och uppskjutes läkarens tillkallande, kan en dyrbar tid förspillas.

De olika symtomen på halssjukdomar.

Har man icke på nära håll tillgång till läkare, är det av vikt att veta, när difteri bör misstänkas eller när man kan vara tämligen säker på, att en enkel halsfluss föreligger.

Vid halsfluss är svalget, gomsegel, tungspen och körtlar, rodnade, på de senare finner man ofta vita eller gulvita, större eller mindre fläckar liknande proppar i körtelns håligheter. Vid difteri brukar man få se verkliga beläggningar på svalgslemhinnan, vilka hava en smutsgrå eller grönaktig färg; beläggningarne äro vid difteri ej begränsade till körtlarne (tonsillerna) utan kunna återfinnas på gomsegel, tungspen och svalgets bakre vägg. Lymfkörtlarne under käken kunna vid bäge sjuk-

domarne vara svälta, i högre grad vid difteri än vid halsfluss. Den sjukens utandningsluft luktar något otrevlig vid halsfluss men stinker vid difteri.

Liksom vi kunna hava en vanlig oskyldig strupkatarr, som yppar sig med heshet i lättare eller starkare grad, kunna vi hava en strupkatarr beroende på difteri. Difteribakterierna hava således åstadkommit en sjukdom i strupen, som kan, men behöver icke, samtidigt åtföljas av sjukdom i svalget. Det är endast medelst bakteriologisk undersökning, som man kan komma till säker uppfattning, om sjukdomen är en difteri eller icke. Difteri i strupen går under namn av croup. Strupkatarr hos barn, vilka icke lida av difteri, kallas falsk strupsjukdom eller falsk croup. Är det viktigt, att difterin i svalget i tid kommer under sakkunnig vård, så är det ändå mycket viktigare, att detta blir fallet, när det är fråga om difteri i strupen.

Utän att i övrigt vilja gå in på de olika sjukdomarnes behandling, anser jag mig dock böra nämna, att det säkra botemedlet mot difteri är serumbehandlingen, men upprepar än en gång, att difterifall av svårare art kunna behandlas framgångsrikt, endast om de serumbehandlas i tidigt stadium. Lättare fall av difteri fordra ingen behandling med serum men även dessa böra dock skötas med omsorg, då man väl känner, att difterisjukdomen — även när den ser ofarlig ut — har tendens att allvarligt skada hjärtat.

Att bagatellisera fall av lätt difteri kan därför mången gång vara ödesdigert nog.

Scharlakansfeberns symtom.

Utän vid halsfluss och vid difteri är svalgsjukdom ett av de huvudsakligaste symtomen vid ännu en av våra smittosamma barnsjukdomar, nämligen vid scharlakansfeber. När bör man misstänka, att en sådan sjukdom föreligger? Bor den sjuke i ett mindre samhälle, torde smittokälla ej vara svår att uppspåra, i en större stad faller detta sig svårare. Hastigt insjuknande med halssmärta, huvudvärk och en eller annan kräkning bör föranleda tanke på denna sjukdom. Är svalgslemhinnan synnerligen starkt röd och tungan belagd, talar detta ytterligare för att scharlakansfeber föreligger och bör giva anledning till upprepade inspektioner av huden å bröst och buk, som på insjukningsdagen, men oftare på nästkommande dag visar ett tätt sittande, scharlakansrött utslag, som kan sprida sig över hela kroppen men mest är lokaliserat på bröstet och i ljumsktrakterna.

Det gives, som bekant, såväl lindriga fall av denna sjukdom som ock svårare, vilka senare redan under sjukdomens första dagar kunna inge de allvarligaste farhågor. I allmänhet visar sig dock sjukdomen såsom allvarlig först vid uppkomsten av komplikationerna, varav somliga, såsom körtel- och öronlidandena, uppträda redan i sjukdomens första skede, under det att andra, såsom komplikationerna från njurar och hjärta, först giva sig tillkänna 2—3 veckor efter insjuknandet. (Forts.)

BARN- OCH PERSONVÅGAR		MÖBLER		Vackra modeller.	
uthyras och försäljas i vår utställningslokal				Bästa utförande.	
R. T. 2070	Norrmalmstorg 1, Stockholm.	S. T. Norr 4831	CARLSSON & REICKE, Möbleringsaffär		
NYA AKTIEBOLAGET STATHMOS, NYNÄSHAMN		Etabl. 1891	Sibyllegatan 19 - Stockholm.	Etabl. 1891	

KONSTEN ATT STÅ BAKOM DISK

FÖRSÄLJNINGSKONST ÄR NÅGONTING, som kan läras och också kan läras ut. Det är visserligen en vida utbredd tro att »sälja — det skall man vara född till». Men stora amerikanska företag som National Cash Register C:o och Ford — för att blott välja ett par exempel — ha inte kunnat sitta och vänta, till dess de födda säljargenierna händelsevis uppenbarat sig. De ha företagit sig att systematiskt utbilda säljare och ha funnit, att om 9 säljare av 10 misslyckas utan föregående utbildning, så lyckas 9 av 10 efter den träning, firmorna givit dem. Undervisningen består icke i meddelande av kunskaper ur nationalekonomi och handelsgeografi, bokföring och maskinskrivning, m. a. o. icke meddelande av vetande om saker, som ha med handeln att göra, utan i rent praktisk undervisning: i konsten att väcka möjliga köparens uppmärksamhet och intresse, föra ett samtal som leder till köp, att sälja varor av bestämda slag till bestämda slags kunder.

Varför räcker det då icke längre med den gammaldags utbildningen av handelsleven genom andra biträden under det dagliga arbetet i butiken? Därför att undervisningsarbetet befinnes taga allt för mycken tid från det undervisande biträdet: — finns det inte mer att göra än att ett biträde har tid att undervisa, så är en lärning i konsten överflödig. Och dessutom kunna många av de äldre biträdena för litet, äro själva bristfälligt utbildade; än mer, det är inte varje biträde, som är särdeles villigt att tåligt och samvetsgrannt utbilda ett ungt biträde, med mindre löneanspråk, som alltid kan komma att göra den undervisande själv överflödig. Situationen återfinnes nog också här hemma, och behovet av sådan utbildning desslikes.

U. S. A. har professorer i försäljningskonst.

För detaljhandeln i Förenta Staterna är det de stora varuhusen, som gått i spetsen. I över 150 av dessa finnes en särskild »educational director», som utbildar per-

Försäljningskonst, som professor G. Jæderholm här skriver om, är ett ämne, som här hemma redan väckt stort intresse. Bl. a. planera vissa myndigheter handelsundervisning i konsten. — Förf. skriver här bl. a. om en amerikansk bok i ämnet; vi vilja emellertid påpeka, att det finns en utmärkt trevlig liten bok i ämnet i svensk översättning: "Köpmannakonst i detaljhandeln" av Th. Russel. Boken bör kunna roa och intressera de köpande lika mycket som de säljande.

sonalen för detta mål. I regeln äro de collegebildade damer. De amerikanska universiteten ha under senare år i stor utsträckning lagt sig till med affärsfakulteter, och »professors» i försäljningskonst hålla demonstrationsföreläsningar, — liksom det i förbigående sagt, finnes professorer i annonstextskrivning och annonsillustrering. Ätminstone ett dussintal handböcker i försäljningskonst ha sett dagen. Och i ett av de största varuhusen i Newyork, hos R. H. Macy's, har man på sista året infört psykologiska prov för att uttröna vilka av personalen lämpa sig bäst för försäljningsarbete, och vilka böra utbildas för det rena kontorsarbetet.

Under en studieresa för att taga reda på den praktiska användningen av psykologi i Förenta Staterna i det tekniska och ekonomiska arbetet, kom författaren att taga närmare kännedom om även denna teknik, och har även i Sverige funnit intresset för sådan utbildning så stort, att saken synes förtjäna ett utförligare omnämnande.

"Uppfostringsdirektörer" — ett nytt yrke för kvinnor.

Som jag redan nämnt i en föregående artikel i »Idun» har en utomstående, socialt intresserad dam, Mrs Prince, varit den, som gått i spetsen för undervisningsarbetet på detta område; från hennes seminarium i Boston ha praktiskt taget alla »uppfostringsdirektörerna» utgått. Hon började med att utbilda försäljerskor, men inom kort

funno varuhusen, som från början togo det hela som en ny »social fad» — socialpolitisk fluga» — att detta var realiteter och sunt förstånd och ha själva därför i stor utsträckning övertagit sådan utbildning. Mrs Princes skola utbildar numera blott »educational directors». Numera är undervisning i detaljhandelsteknik även införd i de amerikanska folkskolornas högsta klasser, och en federal kvinnlig inspektör av denna undervisning reser ständigt från Maine till Los Angeles, från Seattle till Key West och organiserar och undervisar. — Det är gott om goda pedagogiska uppslag i Förenta Staterna. De flesta dö ut av brist på organisation, men detta har vuxit upp till verklig betydelse sedan 1905, då verksamheten började.

Hur lär man sig konsten att sälja?

Vari består nu denna undervisning? Jag antyder innehållet i en av de vanligaste och mest lästa läroböckerna på området.

Den börjar med, att eleverna få lära sig ifylla försäljningsnotorna, lära sig att låta bli att ändra eller radera i dem, få lära sig vilka slag av köp de måste underställa överordnades prövning, och hur de skola ifylla särskilda »want-slips» för sådana varor, som efterfrågas av kunderna, men som affären icke har att sälja. Efter detta kapitel följer, som efter alla de andra, ett femtiotal frågor att besvara, av rent praktisk beskaffenhet, t. ex. rörande vilken hårdhetsgrad av blyertspenna är lämpligast för en försäljningsnotas utskrivande, varför det är bra att alltid ha två blyertspennor till hands, hur man skall formera en penna (som bekant en ganska stor konst för många damer), hur de skola lära sig att skriva läsliga siffror och åtskilligt annat. Efter frågorna följa här som vid alla andra kapitel en serie uppslag till uppgifter för blivande »educational directors» att utföra, t. ex. studier av olika typer av försäljningsmetoder etc. Ett synnerligen

(Forts. sid. 1039.)

T. v.: Från ett stort varuhus i Stockholm: ett smakfullt dekorerat rum höjer affärsstandarden. — T. h.: Att sälja böcker är en särskild konst — liksom att köpa dem.

Vid **Kraftnedsättning efter sjukdom** är järnmedicinen Idozan det bäst stärkande och aptitgivande medel. Intages lätt av såväl barn som äldre. Snabb och överraskande verkan. Genom Idozans 5-dubbla järnhalt jämfört med andra dyl. prep. är detta preparat avsevärt billigare än andra järnlösningar. Rådfråga läkare. Fås på alla apotek.

IDOZAN
Skadar ej tänderna.

EN FLICKPENSION I STOCKHOLM

FÖR FEMTIO ÅR SEDAN. FÖR IDUN AV GURLI LINDER

Några bilder från 1860- och 70-talens Stockholm. I övre raden till vänster: Vid promenadtid i 1860-talets Stockholm, hörnet av Drottning- och Fredsgatorna. Som ingen biltrafik fanns då, kunde man lugnt hålla konversations-salong mitt på gatan. Efter en teckning av K. A. Ekvall i Ny Ill. Tidn. 1867. — Till höger:

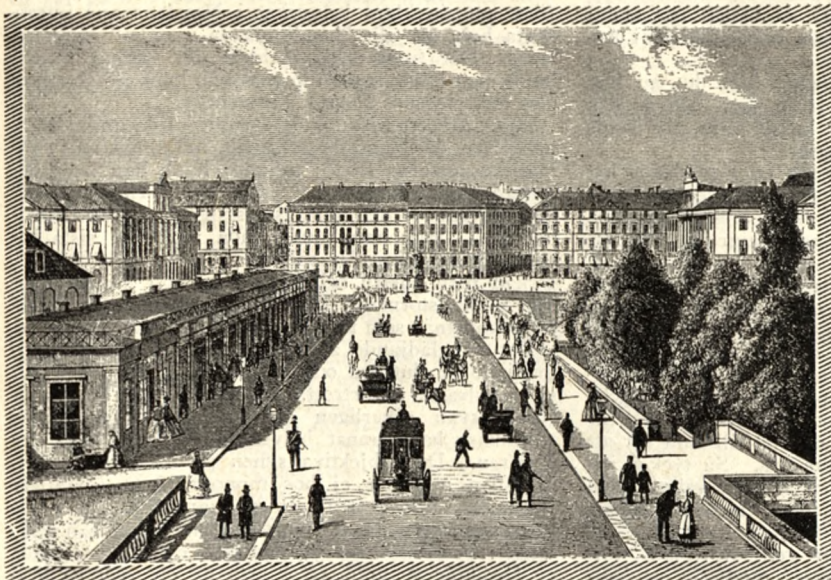

Kungliga Skridsko-klubbens bana vid Kastellholmen. Efter en teckning i Ny Ill. Tidn. 1875. I mitten: Vaktparaden passerar Gustaf Adolfs torg. Efter en teckning av K. A. Ekvall i Ny Ill. Tidn. 1867. I nedre raden till vänster: Den dåtida Norrbro med sina basarer. — Till höger Gustaf Adolfs torg med gamla Operahuset till vänster.

8. Våra promenader.

TVÅ GÅNGER om dagen kommo vi ut på promenad: i frukostlovet och efter skolans slut.

Marscherandet i flock med en lärarinna var, till vår belåtenhet naturligtvis, avlyst. I stället utsågos av fru Hammarstedt några av de äld-

VÄGGLÖSS
utrotas med **Cyanvätegas**.

KACKERLACKOR
utrotas med **Kackerin**.

RÅTTOR
utrotas med **Rattoxin**.

Riks. 237 10.
Allm. Söder 335 52.

Begär prospekt och intyg. Sveriges största firma inom branschen är
DESINFEKTIONS-AKTIEBOLAGET HYGIEN
BRÄNNKYRKAGATAN 3 - STOCKHOLM.

Telegramadress:
DESINFEKTION.

sta flickorna till ledare, och så fingo vi bilda grupper på tre, fyra, fem stycken. Det var i allmänhet vi själva som avgjorde hur vi ville fördela oss, och på så sätt kommo de som voro särskilt goda vänner att få gå tillsammans. Någon av flickorna Hammarstedt gick vanligen med varje grupp.

Det gick som en snurra för oss att slunga i oss frukosten i köket hos »lilla Tilda» och så komma iväg ut. Det gällde nämligen att hinna ned till »torget» d. v. s. Gustaf Adolfs torg, i tid för att få skåda vaktparaden. Man kan säga att denna då för tiden var en fast och synnerligen guterad institution i Stockholms nöjesliv; och det ansågs fullkomligt god ton att vid middagstiden fylka sig på de platser den passerade. Men så var den också lång och ståtlig som aldrig nu, då den är inskränkt till »det minsta möjliga» och ser ut att liksom be om ursäkt för att den finns till! Och i täten gick »Vackra Herman», säker och charmant, medvetet värdigt mötande alla de tjusta kvinnoblickar som följde honom — han var verkligen »en grann karl». (Jag har förväntats sökt efter en bild av honom. Kanske någon av Iduns läsekrets kan ge upplysning om var en sådan finns?) »Hela Stockholm» möttes omkring vaktparaden, t. o. m. kungligheten och societeten. Ingen gammal stockholmare från denna tid kan väl någonsin förgäta Gustaf Adolfs torg vid detta dagliga skådespel: gamla vackra operan (att den distingerade och försynta symmetri som bildades av den och Arvfurstens palats bröts är ett av de många arkitektoniska rånmorden i Stockholm), hotell Rydberg, som alltid gav intryck av festlig glädje, och bredvid det lilla hemtrevliga hotell Germania med Tornbergs klocka, och så framför allt människor som hade både skäl och mod att vara muntra och sorglösa — själva »tras-» eller »sotarparden» var gemytlig och ljuslynt — människor som hade tid och ej jagade fram liksom de elektriska spårvagnar, bilar och motorcyklar, vilka nu skulle göra en sådan där samlingens förmiddagsstund kring vaktparaden omöjlig, även om den inte re-

dan skulle vara det genom det nutida folklynet. Känna vi det ej, vi gamla stockholmare, som om vi gärna skulle offra några dagar av vårt liv, om vi därmed kunde köpa igen denna bild från då, precis som vi sågo den dagligen, med dess tjugande stockholmsstämning från vår ungdoms tid?

Efter vaktparaden hände det ibland, att vi smakade den förbjudna fruktens sötma på något konditori, helst Landelius' i Storkyrkobrinken. Vi fingo ju då gå över Norrbro förbi »bazaren», med la Croix' café, som annonserade »salta biten», samt vidare förbi Anstrins klädningsstuger, Lindgrens tapissierarbeten och Looströms böcker. Vi gjorde oss gärna ärende in i den senare affären, ty ägaren såg mycket bra ut och hade dessutom för oss ett särskilt intresse, därför att han varit marskalk på Märtha Hammarstedts bröllop.

Vi voro tillsagda att på middagarna promenera på Skeppsholmen eller Djurgården och ej på gatorna, och vi riskerade ju alltid att av fröken Schneider, franska lärarinnan, tillfrågas vart vi styrt kosan. Så länge Kungliga skridskoklubbens bana vid Kastellholmen låg hade vi heller ingenting emot att gå dit, och den hade många av våra förkylningar på sitt skuldkonto, ty vi stodo både länge och väl på bron och hängde för att se på, särskilt då naturligtvis vilka prinsarna åkte med. Över huvudet taget spelade de kungligas görande och låtande oändligt mycket större roll för det borgerliga Stockholm än nu. I tidningarna lästes t. ex. noggranna redogörelser för deras julinköp och för deras julklappar — vad alla fingo utav alla. Bordsilver från Möllenborg, och vitlackerade eller förgyllda möbler från Jonson på Söder, toaletter från Augusta Lundin, herrkiperingsartiklar från Berendt och så diverse saker från Sörman och Leja och böcker från Fritze hörde till ordningen för julen i kungaborgen. Likaledes studerades ju noga de kungligas dansprogram på Oscarsbalen och andra fester — polonaise, vals, polka, mazurka, française och lancier voro de vanliga danserna.

Till Djurgården, dit man kom ifrån Stor-

gatan, gingo vi ej så gärna, ty där fanns ej så mycket folk om vardagarna, och »naturens skönhet» uppskattade vi i de åren ej så mycket. Då var det ju roligere på »torget» och kanske ändå mer på Drottninggatan, som vid 3-tiden var den givna promenadplatsen för le beaumont. Och så var där ju en oändlig massa bodfönster. Furore gjordes på sin tid av en affär där, som kallades Holländska magasinet; den var nämligen den första som hade en stor spegelglasruta i sitt skyltfönster. Magasinet ägdes av en Leopold Meyer, som under några år uppehöll omnibustrafik uppför Drottninggatan. På omnibuskontoret satt då Anders de Wahl och räknade poletter och förde böcker och grät för att hans mamma, den älskliga sångerskan Anna de Wahl, ej ville höra talas om hans teaterfunderingar!

Någon gång promenerade vi bortom all ära och redlighet, d. v. s. till Humlegården och Kolerakyrkogårdens tobaksplantager, omkring vilka det nya Östermalm nu började växa upp. På den tomt där »Johnsons», f. d. Nordiska kompaniet, nu ligger, fanns i en vacker trädgård ett litet trähus med gröna luckor; det var Billströms blomsterhandel. Överintendenten Dahlfelt, morfar till en av helpensionärerna, ägde de två sista husen på ena sidan av nuvarande Biblioteksgatan. Han berättade, att han blivit erbjuden att byta ut dem mot något av de nybyggda husen i början på Sturegatan, men att han ej vågade, ty han var rädd att ej få hyresgäster i en sådan avkrok. Våningarna i den nya stadsdelen voro emellertid försedda med »alla moderna bekvämligheter», till vilka räknades en inredning ohygglig i både form och färg, lysgas i matsal och tambur, och i den senare W. C. (utan vatten förstås) samt jungfrukammare och serveringsrum. Särskilt det senare väckte beundran, ty ett sådant rum saknades i de flesta gamla hus. I stället fanns mellan kök och matsal en liten nisch i väggen med en lucka åt båda hållen. Här sattes maten in direkt från köket och genom den andra luckan togs den ut i salen.

Spalten om böckerna.

han med sin vanliga ihärdighet på en mängd konstnärliga uppgifter. Arg och ledsen var naturligtvis den temperamentsfulle C. L. mer än en gång och i en sådan stämning skrev han till August Strindberg, som han ej på länge stått i förbindelse med. Det var 1894. Strindberg var då nygift för andra gången och bodde hos sina nya svärföräldrar i Ardagger i Österrike.

»Du käre August Strindberg! Vet du, nu kan jag ej vara så här aldeles ifrån dig. Du är den som mer än de andra av oss kunde vara vårt lands räddning ur jolm och tarvlighet.»

Strindberg, som då bar på sitt mest glödande hat till »smörgåsländet», svarade i en lång epistel, vars slutraden innehåller ett råd till Larsson och alla andra män med begäring att emigrera från ett land, »där det är livsfarligt att ha talang».

Larsson svarar: »Du må tro att jag förstår dig livligt och är nog inte ett dugg mindre dryg på mitt område än du på ditt. — — — Jag är landets mest begåvade konstnär och därmed basta. Sen få de andra tro det eller ej. Jag ger fan i båda meningarna och tänker endast på mitt mål: att väcka konstglädje hos mitt svenska folk, så utmärkt är jag du! Och så ber jag då och då till Gud för att det skall gå mig och mitt hus bra. Så tycker jag om Karl XII (som du alltid vill åt) och vaktparaden och all ståt och nyttighet. Och avgudar endast spullen som dig och ett par till.

Till valspråk har jag »Var god, var glad», och detta petar jag mig själv i näsan med när jag känner mig lumpen. —»

Härpå svarade Strindberg kort och kraftigt. Bre-

vets slutraden äro typiska för den i upprorslyne varande diktaren: »Färväl och hav det gott i jolmet! Nu ringer jag av Sverige! Din vän August Strindberg.»

Vi veta hur Larsson stanande »i jolmet», men vilka motgångar och prövningar han fick genomgå innan hans penslar nådde museiväggarna, det finner först nu sin klara belysning i Nordensvans intressanta bok, där alla »handlingarna i målet» sammanförts. Där finns också skildrat det vackra förhållande som rådde mellan honom och hans göteborgske vän och mecenat Pontus Fürstenberg.

Efter arbetet i Nationalmuseum följde andra stora uppgifter, däribland de originella målningarna i Dramatiska teaterns foajé; tidigare hade han även dekorerat operafoajén. Striden om »Midvinterblot» kastade kanske den mörkaste skuggan i hans konstnärssjäl. Men han kunde ändå in i det sista bevara sin ställning »åt solsidan», tack vare familjelyckan med hustru och barn som höll honom upprätt i alla stormar. Men så blev han också hemmets konstnär som ingen annan konstnär i vårt land.

Det är glädjande att denna Carl Larsson-monografi nu är slutförd och att Georg Nordensvan fått sig uppdraget anförtrott. Ty jämte Carl Laurin är Nordensvan säkerligen den av våra konsthistorici som bäst har kunnat belysa både människan och målaren. Den objektiva synen på Larssons konstnärskap utsluter ej hos monografiens författare förmågan och lusten att ge människan C. L. de rätta nyanserna, så att han framstår sådan han verkligen var: svensk in i märgen med en frisk idealitet, en karaktär av guld, ett hjärta av eld och en livsdyrkan som i sin hänförelse hade ett drag av religiositet.

E. H—N.

GEORG NORDENSVANS STORA MONOGRAFI ÖVER *Carl Larsson* föreligger nu färdig i och med den för någon tid tillbaka utkomna andra delen. Skildringen omfattar åren 1890—1919, alltså den stora kamp- och segerperioden i konstnärens liv och fram till hans död.

Liksom 1890-talets ingång betecknar en ny epok inom den svenska dikten, romantikens frodiga uppblomstring, efter det föregående decenniets realism och problemdikning, blev för Carl Larsson 90-talet den period, då han efter framgångarna i Paris med bl. a. den Fürstenbergska triptyken griper sig an med stora nationella uppgifter, bland vilka, som bekant, hans väggmålningar i Nationalmuseum äro att räkna till hans främsta krafttag.

Han blir nu också bofast i Sverige, vandrings-åren äro slut, om man bortser från smärre utlandsfärder då och då, och stockholmsgrabben C. L. förvandlas till och med till fastighetsägare i Dalarna. Hans Sundborn blir för framtiden hans hem, varifrån han flyger ut till arbete och strider, för att sedan vända tillbaka till det färgrika boet, där arbetet och familjelyckan ge honom hans livselixir.

Väggmålningarna i Nya Elementarläroverket för flickor i Göteborg — en fantasirik serie framställande den svenska kvinnan under olika tidsåldrar, för åtskilliga år tillbaka reproducerad i Iduns julnummer efter original-akvareller av konstnären — blevo en stor framgång och beredde vägen för hans monumentala färgkonst i Nationalmuseums trapphall.

Men den vägen hade många törnen, på vilka konstnären rev sin själ blodig. Tappt gav han dock icke. Under väntan på att den stora frågan någon gång skulle lösas, sedan vederbörande under åratals granskade förslag, käbblat och förkastat, arbetade

Välluktande, bländande vit tvätt erhålles med KRISTALLIN TVÄTTMEDEL

från OLJEFABRIKS A.-B. UNION - MALMÖ

REDIGERAD AV IDA HÖGSTEDT.

NAGOT OM BEREDNING AV FRUKTVIN.

Ett gammalt gott recept å cider.
(Äpplevin.)

ATT DET INTE FINNS NÅGON MÖJLIGHET att på ett så att säga naturligt sätt använda hela den övermåttan rika fruktskörd, som detta år blivit vårt land beskär, bör nu ligga i öppen dag. Ty frukten kan helt enkelt inte så förbrukas, vare sig i matlagningen eller som konserveringsprodukter, att den på långt när kommer till den nytta, som vore önskvärd, utan stora massor av den kommer att gå till spillo. Vilket ledsamma faktum är djupt att beklaga.

Nu kommer visserligen mångt välvist råd, att om man ej mera anser kunna koka in mera mos, marmelad, gelé eller t. o. m. steriliserat surt mos på buteljer — vilket senare är ett ganska mödosamt och tidsödande arbete — så kan, ja *skall man torka frukten!* — Visserligen sant och förståndigt, men — har den sålunda uppmanande personen själv någonsin i större skala torkat frukt? Det är nämligen mycket ofta händelsen, att de som högst och ivrigast predika nyttan och nödvändigheten av en hel del aktningsvärda företag såsom fruktorkning, nyponinsamling, slånbarssaftberedning, nässelorkning m. m., ganska sällan själva lägga handen vid dylika nyttiga företag!

Vad nu äppelorkning beträffar, så är denna en långsam och ganska tålmodsprövande procedur, och därtill ej precis billig, såvida man ej har veden ökopandes. Vartill kommer, att slutprodukten ändå, trots all möda och omsorg, ändå ej så sällan blir allt utom förstklassig!

Vad som däremot skulle löna sig under ett sådant rikt fruktår som detta, vore att bereda *vin* av frukten. Äppelvin, eller som det oftast brukar kallas *cider* är då den produkt som skulle komma ifråga. Till denna angenäma dryck användes bättre fallfrukt eller nedskakad sådan. Frukten bör ej vara fullmogen, och får ej heller vara sommar- eller höstfrukt, emedan vinet då ej blir av fullgod kvalitet och ej heller blir hållbart. Ej heller får sådan frukt användas, som är i ett begynnande stadium av förskämning och ej heller maskäten frukt.

Äpplena sköljas hastigt och malas på en handkvarn, helst en med valsar av sten, i annat fall en sådan med emaljerade järnvalsar. (Detta enligt den ursprungliga ciderbeskrivningen. Dock skall sanningsenligt erkännas, att i eget hem har en vanlig handkvarn av utslutande järngods använts, och cidern har icke desto mindre blivit förträfflig.)

Den malda äpplemassan mätes och lägges i ett större lämpligt kärl, som förut är väl rengjort med ej för stark enrislag och sedan sköljts med flera heta vatten. Till varje 3 liter äppelmassa tages 1 liter kallt vatten. Kärlet övertäckes med brädlappar eller helst ett helt täckande lock av sådana, på vilket lägges ett par tunga stenar. Massan får stå 3 dygn och omröres noga med en ren käpp en eller ett par gånger varje dag. Därefter avpressas eller urvrides all saften noggrant. Till varje 3 liter saft tages 750—850 gr. socker, ½ skuren citron och ½ gr. salmiak. Av blandningen framtages drygt 1 liter, som fördelas på ett par buteljer, vilka ej få fullt fyllas och endast löst tillslutas med kork och som förvaras i kallare. Saften hälls på en lagom stor, väl rengjord ankare och lämnas ett så stort tomrum som kan beräknas att sedan rymma den även nämnda framtagna saften. Ankaret sprundas — d. v. s. tappen isättes löst upp till — varefter det får ligga orört — på ett ställe, där temperaturen är mellan 8—12 gr. Cel., ej högre. (Vid bärviner erfordras däremot en temperatur mellan 12—16 gr.)

Efter 12—18 dagars förlopp, lägger man örat in till ankaret för att försäkra sig om huruvida den mesta susningen (jäsningsen) har upphört. Då ihålles den framtagna saften, varefter ankaret sprundas och väl hartsas omkring tappen. Ankaret bör nu ligga i kallartemperatur, där det skall förbliva orubbat, helst på en ställning och under en tid av 6—8 månader. Därefter avtappas vinet varsamt i ett eller flera större kärl, krukor e. dyl., varefter det buteljeras, korkas och hartsas. Buteljerna förvaras *liggande* i kallare. Vinet blir bäst, om det får ligga ½ år, eller allra helst ett helt år efter buteljeringen.

Den vanligaste kvantiteten frukt vid vinberedning är 75—100 kilo. Att taga till mindre "sats" är dålig

uträkning, när besväret är fullt ut lika stort med en stor eller liten kvantitet frukt.

Av *päron* beredes ett utomordentligt gott vin, men endast i de fall, då den eller de rätta päronsorterna kunna erhållas. Päronen till päroncider skola nämligen besitta en kärv, sylrig smak, och böra dessutom vara ganska hårda och kartiga. De här och var i Sverige vilt växande päronträden lämna ett utomordentligt gott material för ciderberedning. — En blandning av äpplen och päron i lika mängd ger en utmärkt god cider.

IDUNS KÖKSALMANACK.

22—28 OKT.

SÖNDAG. Frukost: Biff à la Lindström, potatis; smör, bröd, ost, kaffe, vetebröd. — **Middag:** Vegetarisk jordärtskockspuré; stekt tjäderupp, helstekta potatisar, salladspommon och gurka; vanlig äppelkaka (med stekt rivebröd), vaniljsås eller vispad grädda.

MÅNDAG. Frukost: Stekt sill i papper, kokt oskalad potatis; smör, ost, bröd, kaffe, skorpor. — **Middag:** Köttfärs, stekt i ugn tillsammans med gula smålökar, kokt potatis; äppelkompott och gräddmjölk.

TISDAG. Frukost: Bräckt falukorv och stuvad potatis; smör, bröd, ost, kaffe eller te, skorpor. — **Middag:** Kokt bergtorsk (drygt tilltagen för restanvändning (med säs av skirat smör, blandat med ett hackat, hårdkokt ägg, hackad persilja och litet fiskspad; mannagrynsflammeri med saftsås.

ONSDAG. Frukost: Sillgratin, nykokt potatis; smör, bröd, ost, kaffe eller te, skorpor. — **Middag:** Fågelkotletter à la Grand (rester av söndagens tjäderupp), fågelsås, potatis; uppstjälpt saftkräm (rödegröd) med vispad grädda eller gräddmjölk.

TORSDAG. Frukost: Fiskrisotto; smör, bröd, ost, kaffe eller te, skorpor. — **Middag:** Ärter och fläsk, väfflor med sylt.

FREDAG. Frukost: Fläskpannkaka; smör, bröd, ost, kaffe eller te, skorpor. — **Middag:** Strömmingsflundror, potatis- och rödbetsallad, (el. kokt potatis); bronserat äppleris à la Upprud med gräddmjölk.

LÖRDAG. Frukost: Inlagda strömmingsflundror (rest); enkelt kokta makaroner, överslagna med smält smör och beströdda med riven ost; smör, bröd, kaffe eller te, skorpor. — **Middag:** Kokt, rimsaltad färbringa med potatis och brynta kålrötter; äpple- och päronsoppa.

RECEPT.

(Eftertryck förbjudes.)

Vegetarisk jordärtskockspuré (för 6—8 pers.). — 2 lit. jordärtskockor, 1 purjolök, 2¼ lit. vatten; 2 stora msk. smör (60 gr.), 4 msk. mjöl, ¼ lit. grädda, salt, socker, vitpeppar. — 1 äggula, 2—4 msk. tjock grädda.

Jordärtskockorna sköljas, skrapas och sköljas återigen och läggas, allt efter som de bli färdiga i kallt vatten, vari vispats litet vetemjöl för att för-

Upprop.

ÄNNU EN GÅNG UPPMANA MINNA CAUERS anhängare och vänner till gemensam handling för henne. Som slutsten på hennes arbete, hennes verk, skall ett synligt tecken resa sig där, varefter hennes jordiska kvarlevor vila — på Matthäi-kyrkogården i Berlin, — en minnesvård, vars vittnesbörd vill visa, att kärlek och tacksamhet förbliva levande, ännu verkande krafter.

Bidrag till denna minnesvård kunna sändas till Nationalbank für Deutschland, Berlin C 19, Jerusalemstr. 24. Konto: Ehrenkmal Minna Cauer. Postscheckkonto: Berlin Nr. 3823.

Alma Dzialiszyński, Charlottenburg 2, Knesebergrasse 8—9; Regierungsrat Else Lüders, W. 30, Neue Winterfeldtstrasse 17; Margarete Schurgast, W. 62, Kurfürstenstrasse 97; Leonore Margarete Selenka, München, Leopoldstrasse 7; E. M. von Witt, W. 62, Courbierestr. 14.

hindra att skockorna bli missfärgade. Purjolöken ansas, sköljes och delas längs efter i 2—4 delar. Från jordärtskockorna avskiljas omkr. ½ lit. av de minsta, vilka kokas hela för sig i litet saltat vatten. Resten skäras sönder, påsättes jämte purjolöken i det avmäta vattnet, saltas och får koka tills alltsammans är mjukt. Passeras. — Smöret och mjölet fräsas, den passerade massan påspädes tillika med sitt spad och grädden, varefter soppan avsmakas med kryddor och får koka några min. — I sopp-skålen vispas äggulan med litet grädda, soppan dithålles under vispning, och de varmhållna jordärtskockorna illäggas.

Mannagrynsflammeri (för 6 pers.). — Knappt 2 dcl. mannagryn, 1 lit. mjölk, 1 msk. smör, 1½ msk. socker, ⅓ tsk. salt, skalet av ½ citron (eller 6 rivna bittermandlar, 1 äggula.

Grynen läggs i en fin hårsikt, överspolas med kallt vatten och få rinna av. En kastrull smörjes med hälften av smöret, mjölken ihålles och får under en och annan omvispning koka upp. Då ivispas mannagrynen småningom, varefter gröten saktat får koka, tills grynen äro mjuka eller omkr. ½ tim. Resten av smöret, samt saltet, sockret och smakämnet tillsättes. (Användes citronskal, rives det yttersta gula av skalet.) Sist iblandas den uppvisade äggulan. När krämen efter dennas tillsättande fått sjuda, upphålles den i vattenspolad, lätt sockerströdd form och får kallna. Uppstjälpes på fat och kringslås med saftsås.

Fågelkotletter à la Grand (för 6 pers.). — Omkr. ½ lit. finskurna rester av stekt fågelkött, ¼ lit. burk svamp, 2 msk. smör, 8—9 msk. mjöl, ½ lit. gräddmjölk, 4—5 msk. stark fågelsås (eller 1 tsk. fast köttextrakt och 3—5 msk. vatten, salt, vitpeppar. — *Till panering och stekning:* Omkr. 2 dcl. stötblod, 1 hekto smör (eller hälften smör, hälften kokosfett e. dyl.

Köttet skäres i ytterst fina tärningar. Större delen av smöret och mjölet fräsas, fågelsås, svampspad och gräddmjölk påspädas till lagom tjocklek, och stuvningen får koka några min. Köttet och den hackade, förut i litet smör frästa svampen illäggas, och stuvningen avsmakas med kryddor. Stuvningen får koka några få min., varefter den utbredes på vattenspolade flata fat och får kallna. När smeten är fullt kall, utskäres därav fyrkanter, som lätt formas till kotletter, vändas i stötblod och buljong, kokt på det krossade och brynta fågel-skrovet.

Fiskrisotto (för 6 pers.). — 2 dcl. risgryn, 2 lit. vatten, 1 msk. salt, omkr. ½ lit. (eller mindre) rester av kokt urbenad fisk, 2 hårdkokta (12 min.) ägg, omkr. 1 hekto smör (eller hälften smör, hälften gott växtmargarin), vitpeppar, salt, (hackad persilja).

Risgrynen sköljas och slås i kokande saltat vatten, och få starkt koka tills de äro nätt och jämt mjuka. De upphållas genast i sil, överspolas med kallt vatten och insätts i ordinär ugnsvärme. Grynen omröres ibland försiktigt med gaffel, för att förhindra att de klibba samman. Fisken rasas sönder med gaffel och upphettas i det smälta smöret. De hårdkokta äggen finhackas och lägges till fisken. Grynen — från vilka allt vatten bör ha avdunstat — iblandas, varefter anrättningen upplägges på varm karott. Beströs med hackad persilja. — *Ann.* Skulle möjligen anrättningen förefalla för torr, överhålles den strax före serveringen med ytterligare några få msk. skirat smör.

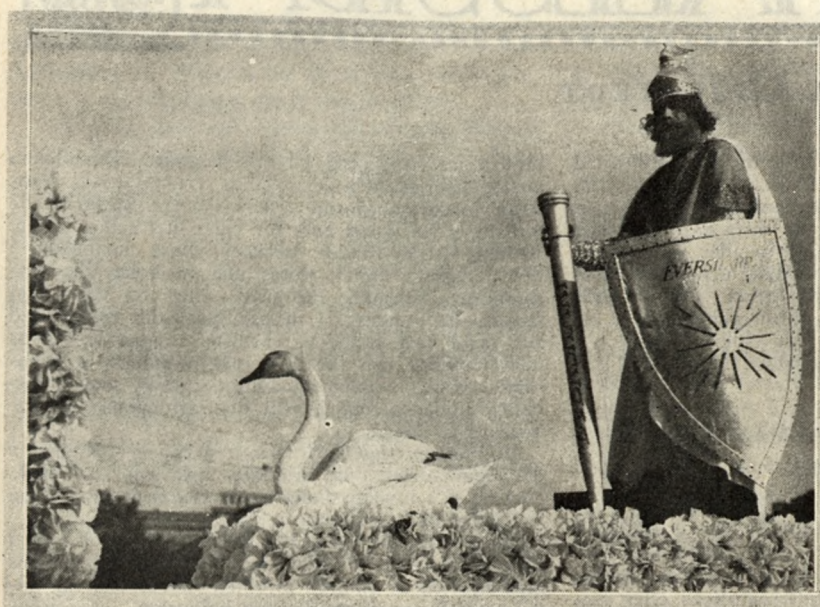
Bronserat äppleris à la Upprud (för 6 pers.). 1½ dcl. goda risgryn, omkr. 1¼ lit. vatten. — Knappt 1 lit. sylriga äpplen, 5—8 katrinplommon, 4 msk. socker, 1 msk. bästa sirap, 1 msk. citronsaft eller ättika, omkr. ½ lit. vatten, 1 liten msk. potatismjöl, 3—4 msk. kallt plommonspad eller vatten.

Risgrynen få koka mjuka i vattnet. Äpplena skolas, skäras i klyftor och kokas till mos med sockret och vattnet. Katrinplommonen kokas för sig i helt litet vatten, sönderskäras och befrias från stenarne. De senare knäckas och mandlarna hackas. — Riset slås till äpplemoset, katrinplommonen jämte kärnor illäggas, och den lilla sirapsmängden tillsättes. Krämen avredes med potatismjölet, uttröt i plommonspadet, får ett gott uppskok och slås upp i porslins- eller glasskål. *Obs!* Sirapen och potatismjölet bör ej utslutas; den ljusst brungula färgen och den blanka smidigheten är just det som utgör anrättningens behag.

TÅRTOR och KAKOR

bli bäst med "RUMFORD" nutidens förnämsta bakpulver. Giv akt på namnet samt den vita o röda etiketten.

FRÅN DROTTNINGGATANS HÖSTMÄSSA

Två trevliga vagnar ur reklamståget. T. v. Frans Svanströms med en Lohengrin. (Pressfoto). T. h. firman Carl Axel Petterssons med sin "kläderna göra mannen". (Foto D. N.)

Fr. v.: Vaktparaden passerar. (Pressfoto.) Ur reklamståget. Stockning på Drottninggatan. (Foto D. N.)

Fr. v.: Freja-(magasinet) styr sitt spann i reklamståget. (Foto D. N.) Tre unga skönheter i en Paul U. Bergströms jättehätt. (Pressfoto.)

EN DAG MED INDIANKVINNOR

HUR DE »FRIA NATURBARNEN» I VERKLIGHETEN HA DET. AV ESTER BOLINDER.

Med hittills ej publicerade reproduktioner efter kinematograf-film av Ester Bolinder.

Doktor och fru Bolinder.

Kvinnor slöta majs.

En söt fjällindianska.

Two unga mödrar.

Efter morgonbadet.

En indianfamilj.

VI MODERNA MÄNNISKOR ROA oss ibland med att tälta ute och leka friluftsliv för att komma ifrån de dagliga omsorgerna och vila våra trötta nerver. Så här avundsvårt har »vilden» det alltid, tänker man då. Ett fritt och behagligt liv för han, utan bekymmer för morgondagen. Den som levat länge bland mer eller mindre primitiva infödingar får emellertid en helt annan syn på saken. Kampen för tillvaron är ofta hård även där naturen rikligt slösar med sina håvor — och det

gör den inte alltid ens i tropikerna. Det är inte bara att lägga sig under ett träd och leva av dess frukter. Bortom städer och plantage är det för övrigt mycket ont om frukt, vilken där som här måste odlas. Naturmänniskan är i övrigt inte så fri och obunden som många föreställa sig. Hennes liv är i detalj reglerat av konventionella och religiösa föreskrifter. Jag har velat förutskicka dessa ord, innan jag ber mina läsarinor göra mig sällskap till indianbyn i Andernas skogar. De kvinnor vi

träffa där ha det nämligen visst inte sämre än sina bruna medsystrar på andra håll.

Följ nu med mig, så skall jag visa er, hur de små indianskvinnornas dag förflyter. Vi måste stiga upp mycket tidigt, om vi vilja vara med från början. En bra stund innan solen gått upp — det vill säga vid halv fem- eller femtiden — börjar man röra på sig i byn. Rysande i den kalla morgonluften — man fryser lätt i tropikerna — stiga vi in i en hydda, där kvinnorna redan lämnat hängmattan och bör-

jat syssla med elden. I allmänhet är det gott om glöd under askan, alltså lätt att få fart i brasan. Skulle elden ha slocknat, lånar man glöd från grannen i en kruk-skärva. Endast männen kunna borra eld med träpinnar och det göra de mycket ogärna. Eljest är det ganska enkelt och tar bara några sekunder. Så snart elden tagit fart, slänga kvinnorna krukor eller kalebasskärl på ryggen och ila ut. Från alla håll strömma de ner mot floden. Där är det redan livligt under lianernas gröna valv. Alla ha lagt av sina små förkläden — deras enda plagg — och stänka stojande vatten på varandra. Alltid passa de på att bada, medan vattenkärnen kluckande fylla sig själva. Deras ljusbruna kroppar och blåsvarta huvuden glänsa våta i den sparsamma dagern. För vår del dröja vi någon timme med badet — ännu är det litet för kyligt. Visserligen över tjugo grader både i luften och vattnet — men när man är van vid fyrtio och fått blodet förtunnat i det varma klimatet, kan man lätt förkyla sig — och en förkylning härnere sitter i länge.

Så bär det av till hyddorna igen. Kanske har man haft en gryta majsvälling eller kokta rötter stående på elden. I så fall är frukosten redan varm och färdig. Männen ha redan tagit för sig. Liksom hos oss på landet äta de först. Nu går solen upp — insekternas trängna och högljudda musik tystnar, fåglarna ta vid istället. De sjunga inte alltid så vackert, men desto mer uthålligt. Vrålarna gurgla i skogen — männen se på varandra, skramla med pilarna och göra grimaser åt oss. Apstek är gott, mena de. Kvinnorna ha redan svängt upp tomma korgar på ryggen och bereda sig att i gåsmarsch tåga till åkrarna. Det skulle inte passa sig att en man följde dem dit, men vi få naturligtvis gå med. Många ha sina små barn på ryggen, burna på så sätt, att främre delen av ungens skjorta trätts över pannan. De halvnakna bytingarna hänga helt stilla, jollra och småskratta. Tåget ringlar på smala stigar genom skogen. Själva få vi ideligen se upp för taggar, lianer eller giftiga kryp, men våra följeslagerskor tyckas undvika allt sådant helt instinktivt.

Plötsligt stanna alla och huka sig ner. En orm! Man låter den helt enkelt passera. Verkligen ringlar den inte fredligt bort. Kvinnorna göra inte mer affär av urskogens farligheter än vi av bilar och cyklar på Stockholms gator. Allt beror på vanan! Inte ens under marschen äro de sysslösa. Många träda väskor med grova maskor medan de gå! Majsåkern, som vi först komma till, ser inte vidare ordentlig ut. Axen sticka upp överallt mellan bråte och halvt förkolnade stockar. Att röja undan allt detta har inte stått i människans makt. Det är nämligen dessa som förarbeta jorden, medan kvinnorna så och skörda. Utan tvivel är det kvinnan — växtinsamlerskan, som uppfunnit åkerbruket. Det sägs bland indianer, att kvinnorna, som ensamma förstå att föda, också bäst veta, hur växter skola komma till världen! — Alla ha nu stannat. De som rökt — pipan är dem mycket kär ända från barndomen — släcka omsorgsfullt rökverket, ty den som går med eld i en majsåker blir blind! Kvinnorna sprida sig i åkrarna. Några, som ha spetsiga käppar i

händerna, fortsätta till något annat ställe för att gräva upp mandioca-rötter. På förvånande kort tid äro alla korgar fulla. Åter bär det av genom skogen, branta backar ner och våldsamma stigningar upp, där man måste hugga tag i buskarna ideligen, då den lösa myllan ger vika. Vi måste ta en omväg nu — skörden får av någon anledning inte bäras förbi ett visst ställe på den andra stigen. Undan går det under skämt och skratt, fastän alla äro djupt böjda under tunga bördor. Byn är nästan tom på folk, när vi komma tillbaka. Männen ha begivit sig ut på strövtåg och pojarna leka krig i småskogen. Ett par gamla kvinnor sitta vid de lodräta vävstolarna, troget petande inslagstrådarna bit för bit genom varpen, som vävde de gobelin. En annan gumma rullar lera till långa smala korvar och bygger upp vackert formade krukor. Nu skall man laga mat. Mandioca-rötter krossas till en massa och saften prässas ut mellan händerna. Denna närande rotfrukt har nämligen mycket giftig, starkt blåsyrehaltig saft. Många omdömesgilla kännare tro att vi européer i en framtid komma att importera och äta mycket mandioca, som torde komma att ställa sig billigare och är mer närande än potatis, vilken ju också är en ursprungligen sydamerikansk växt. Säkert är, att där jag får potatis föredrar jag den. Otäckt och äckligt är det »öl» man gör av roten i fråga. Då äro majsrätterna bättre. Ett förfärligt besvär har man att skala, stöta och mala majsen mellan stenar. Det går inte lika lätt att koka välling eller baka bröd härnere som hemma, där man köper ångrostade gryn och färdigmalet mjöl! Egentlig brödbakning är för övrigt okänd, men man brukar rosta ett slags ojästa majs-kakor i askan. Eller också slår man in degklumpar i bladpaket och kokar dem. Den majs vi få härhemma är ju i allmänhet gul, men indianmajsen skiftar här i snart sagt alla regnbågens färger. Majsvällingen och majsölet — jäst välling! — få därigenom en egendomlig blåviolett ton. Under kokningen vakta några kvinnor elden, andra spinna bomullstråd med slända, åter andra laga kläder. Aldrig äro de sysslösa! De minste små kravla eller springa omkring bland eldarna. Då och då ger modern dem bröstet. Det är inte alls ovanligt att en försigkommen pilt själv tultar fram och får sitt mål. Vanligen är det flere år mellan vart barn.

Det börjar lida mot eftermiddagen. Några av männen komma tillbaka. Naturligtvis äro de hungriga. Majsrätterna ha inte hunnit bli färdiga, men förtänksamt nog har man kokat färska kolvar och pumpor au naturel i en gryta. En man har skjutit en liten fågel som han själv rostar på glöd. Att koka är däremot kvinnogöra. Arbetsfördelningen är strängt genomförd. Ingen man befattar sig med kvinnosysslor. Det händer att man hos högre stående folk finner vissa yrken, t. ex. kockens och våvarens föraktade, tydligen därför, att de från början utövats av kvinnor! Man måste vara så förfärligt noga med att ta reda på vad som passar sig och inte passar sig i det primitiva samhället! I ett avseende kunde jag dock inte följa mina bruna väninnors seder. Hos dem ansågs det opassande att gå klädd i vardagslag! Endast vid högtidliga tillfällen drog man på sig en mantel. En vit skulle bli sönderbränd

första dagen och frysa sig fördärvad första natten om han försökte gå omkring naken här.

När solen lutar mot sin nedgång, äro samtliga sysslor undanstökade. För fjärde eller femte gången springa flickorna efter vatten. Det faller icke männen in att hjälpa dem bära. Kvinnan är lastdragare hos naturfolken. Mannen måste gå lös och ledig bredvid med vapnen tillhands, om något skulle inträffa.

Nu skulle man kanske tro, att dagen vore slut för dessa naturbarn och att de som fåglarna gingo till sängs med solen. Visst inte! Indianerna äro om något nattfåglar. Det praktiska arbetet är slut för de flesta, undantagandes ett par kvinnor, som hela natten mala majs vid fackelsken i och för någon fest. Men de övriga gå att göra stor toalet — det är nu de magiska ceremoniernas tid, vilka indianerna anse lika nödvändiga som dagens arbeten, ja, kanske viktigare. Ty genom dessa befordras skörden, släktets hälsa och stammens bestånd. Mot onda makter och andar måste försiktighetsmått iakttas. Kvinnan isoleras och renas månatligen under många och krångliga formaliteter. När ett barn är fött, måste hon och den lille underkasta sig allsköns föreskrifter. Diet, fasta och bad under långa tider äro vanliga i hennes liv. I kväll är det särskilt högtidligt: dels skall man generalrepetera »dansen med den nyfödde» i väntan på snar tillökning i en av byns familjer, dels skall man — hemskt låter det — dansa med en död. Man förvarar omsorgsfullt de dödas ben, inslagna i paket, i hyddorna och förströr sina avlidna fränder genom promenader och dans. Ett ont ord om en framliden stamförvants skugga straffas genast med döden! En pietet — låt vara egendomlig — mot de döda, som kunde komma oss moderna gravskändare att skämmas, vi som brutalt bryta gator genom kyrkogården och kasta förfädrens ben i högar.

Nu äro alla färdiga, målade med röda figurer i ansiktet, med mantlar löst hängande efter ryggen och massor av svarta pärlband kring halsen. Vi själva låta också måla oss för att inte göra våra värdar ängsliga. Målningen skyddar nämligen mot onda makter. Dansen börjar till tonerna av benflöjter. Det är ingen nöjesdans. Timme efter timme stampa de takten marscherande fram och tillbaka, fram och tillbaka, ordnade på två led. Musikanterna — två beväpnade män — dansa själva med. När den första dansen är slut, tar dödsdansen vid en bit därifrån. Sonen har sin döde far på ryggen och mannen följa honom långsamt. Kvinnorna sitta på marken, nynande den enkla dansmelodien.

Efter dansen, sedan den döde fått gå till ro igen, ha några av kvinnorna att genomgå reningsceremonier i medicinmannens hydda. De övriga ta sig en gemensam skvalerstund. Prat och skratt stiga mot natt-himlen, en panflöjt ljuder någonstädes ifrån, i ett hörn av byn sjunger man. Vad prata de egentligen om? Ack, det finns ju alltid samtalsämnen, där kvinnor äro församlade! Särskilt har man mycket att diskutera nu, när det kommit så märkvärdigt främmande som dessa blekhyade människor långt, långt bort ifrån. Allt avhandlas i detalj, vändes och vrides på gång efter gång. Först framemot morgonsidan breder sig tystnad över byn. Ett par flickor roa

Marknads
bästa margarin är

Vandenberghs

Gräddmargarin **GRÄDD 'Högsta märket'**
Växtmargarin **EXTRA VÄXT**
Smörblandat margarin **FAVORIT**

- Steinway & Sons -

Lundholms
Pianomagasinet

Stockholm
Jakobsbergsgatan 39

Göteborg Malmö

KÖP
TANGENS
GARDINER

Korsetten
"SPIRAL"

Bästa hälsokorsett, av extra 1:ma
dräll eller jaquard, försedd med helt
böjbara spiralfjädrar o. planschetter,
vilka omöjliga kunna brytas av.

Priser från 10:— Kr.

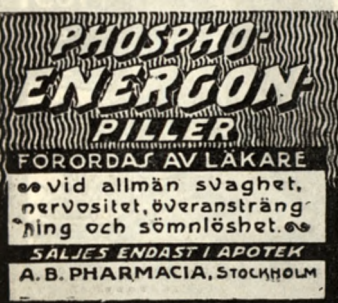
Obs! Oumbärlig för alla husmödrar.

PAUL U. BERGSTRÖMS A.-B.
DROTTNINGGATAN 74-78
STOCKHOLM

Kristall
PATENT

DET NUMERA
FORNAMSTA
VETEMJOLET

PHOSPHO-
ENERGON
PILLER

FORORDAT AV LÄKARE

• Vid allmän svaghet,
nervositet, överansträng-
ning och sömnlöshet. •

SALJES ENDAST I APOTEK
A. B. PHARMACIA, STOCKHOLM

sig i det längsta med att göra trådfigurer, tills de trötta sjunka ner och somna där de suttit. Männen, som hållit sig avskilda kring dryckeskaret, ha redan sträckt ut sig i hyddorna eller under träden. Endast från medicinmannens hydda ljuder mummel och musik. Där pågå ceremonierna ännu! De stackars offren få ingen nattsömn. Vi andra kunna åtminstone räkna på ett par timmars vila.

Den dag vi tillbragt hos indiankvinnorna har visst inte varit särskilt arbetsam i deras tycke. Tvärtom. Vi ha råkat komma mitt i skördetiden, då det bara är att gå till åkern och hämta vad man behöver. Kvinnorna ha inte behövt ströva omkring halva dagen för att samla vilda växter, rötter eller palmskott. Inte heller ha de vid denna tid någon skyldighet att hjälpa männen med fiske eller svedjning. Vissa tider på året flyttar man oupphörligt och då skall husgerådet forslas på kvinnorygg. Nog räcker deras arbetsdag alltsomoftast sina modiga tjugo timmar.

Nej, svenska husmödrar, låtom oss inte avundas den primitiva kvinnan! Det är sannt, att hon nästan alltid är glad och nöjd. Kanske är det avundsvärt nog. Men det tunga arbetet i ett pressande klimat gör henne gammal mycket tidigt. Ingen tackar henne heller för vad hon gör. Dock kunna vi redan av denna enkla skildring förstå, hur betydelsefull kvinnans verksamhet är hos naturfolken och vilka ofantligt viktiga kulturframsteg — uppfinningen av åkerbruk, lerkärl o. a. — vi kunna tillskriva hennes intelligens.

Konsten att stå bakom disk.

(Forts. fr. sid. 1032.)

viktigt kapitel om försäljerskans vård av utseende och dräkt följer. Det visas, varför en försäljerska bör vara klädd i svart, och varför hon icke bör bära armband, ringar och örringar; varför manliga försäljare icke bör använda alltför brokiga färgsammansättningar i strumpor och halsdukar; det undervisas om butiksdräktens vård och vädring, om hur det verkar på kunderna att se biträden med fläckiga kläder etc. Kroppshållningen ägnas särskild uppmärksamhet, försäljerskan får anvisning och undervisning i det rätta sättet att sitta och stå, hur hennes uppträdande i övrigt bör vara; det tages vid undervisningen hand om deras samtalston, det förbjöds att ropa högt från avdelning till avdelning, det förbjöds personliga halvhöga kommentarer över kunderna mellan biträdena. Särskild vikt lägges på, att biträdena på effektivt sätt lära sig att vägleda kunderna, de visas, hur de skola bära sig åt att systematiskt lära sig var de olika varorna finnas.

Varukännedom — ett viktigt kapitel.

Varukännedomen har tagit ett betydande uppsving, sedan försäljningsundervisning började införas. Mer och mer synes det bliva vanligt, att företagets inköpare för olika avdelningar giva särskilda kurser i små specialiteter för försäljerskorna. Biträdena få praktiskt lära sig den synnerliga vikten av den stora och snabba omsättningen, hur ineliggande varor skola vårdas, när och hur behövliga reparationer skola utföras, fördelen av att varor säljas i bestämda förpackningar, hur varor skola behandlas vid förevisning, och hur det kan undvikas, att kunder skada varorna när de hantera dem, hur varorna skola hållas i systematisk ordning, hur skyltning på diskar och i fönster (en konst för sig, som kräver mycken erfarenhet och framförallt säker smak!) utföres.

Tveka ej i valet av tvål

utan köp

Gahns Lanoiatvål

MED VÄTESUPEROXID

Tvättpulver
"WEBE"

är ingen nyhet — utan ett gammalt beprövat
och omtyckt tvättmedel

Begär provpaket från någon av våra butiker.

AKTIEBOLAGET
WILH. BECKER
STOCKHOLM

HUSMODERNES BAK

BLIR BÄST MED
PELLERINS MARGARIN

KOLYNOS

Försök KOLYNOS tandpasta under några dagar.
Lär känna vad verklig mun-sanering vill säga.
KOLYNOS rengör tanderna och även tandborsten.
Rådfråga Eder tandläkare härom.

Finnes hos alla Apotek-, välsort. Parfym-, Färghandl. & Raksalonger m. fl.

Aberopa denna tidning och begär gratisprov.

BERNHARD MARING - STOCKHOLM C.

Vår mycket omtyckta
"3/4 kg. ask"

Choklad endast
Konfekt 4:70 kr.
Marmelad per ask

till landsorten fraktfritt 5:20 kr. pr. ask rekommenderas.
PERCY F. LUCK & Co

TÄTLIST
AV
GUMMIVAX
PATENT
40 öre

PATENT-NYHET
TÄTLIST AV GUMMIVAX
Täta fönstren!
Undvik drag!

ENSAMFABRIKANTER:
COLLINS TEKNISKA INDUSTRI
GÖTEBORG 8 - TEL. 18 62, 149 26.
Försäljes av alla färg- & kemikaliehandlare.

BARNENS FÖDA

bör sammansättas med största omsorg. Nestlé's Barnmjöl överträffar alla andra näringspreparat därigenom, att det i näringsvärde kommer absolut närmast modersmjölken. Originalburk om c:a 400 gr. netto à Kr. 1:90.

Vävskedar Ungdomens

jämte övriga tillbehör för handvävstolar. Vävspännare, Skyttlar, Skedkrokar och Spolmaskiner köpas förmånligast hos

A.-B. Borås Mek. Väfskedsfabrik,
Borås. Rikstelefon 1028.
Exp. till landsorten mot postförskott.

behag bliva mera framträdande och bestående vid dagligt bruk av YVY-tvälen, och efter endast en kort tids användning anser Ni den såsom outhärlig vid toaletten. YVY-tvälen säljes i alla affärer i hela landet.
Yvy-tvälfabriken, Ystad.

Varje familjeförsörjare bör bereda sina efterlevande
Pension i
ALLMÄNNA ÄNKE- OCH PUPILLKASSAN

— Grundad 1784 —

Prospekt portofritt på begäran, varvid denna tidning bör återopas.

STORKYRKOBRINKEN 11 - STOCKHOLM

Kaffetären den bästa är
Bland alla jordiska drycker,
Den bästa fröstaren den alltid är,
Den sorgen tungt på dig trycker,
Blott "lären" givits en rätt behandling,
Och kokats uppå
Gevalia-blandning.

Florodolfjuälen

Endast
den!

PARFYMERI
FLORA
GEFLE

Viktigast är emellertid själva försäljningsprocessen. Hur viktigt är icke det första intryck en butik gör, ordningen däri och sättet över huvud att bemöta kunderna, rika som mindre väl ställda! Hur skall man närma sig kunden? Det är viktigt, att minnas kundernas namn, att tilltala dem på det rätta sättet, att undvika att fråga vissa ting, t. ex. vad kunden är villig att betala. Särskilt betonas det, att man aldrig kan riktigt avläsa en persons ekonomiska ställning ur hans eller hennes sätt att kläda sig: — ett råd, som aldrig tillräckligt kan inskräpas.

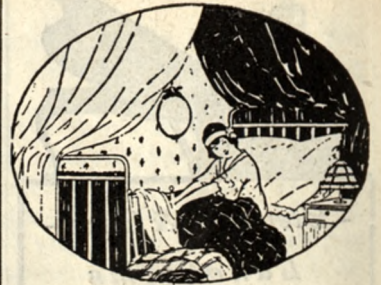
Tala sanning om varorna!

Ett viktigt kapitel behandlar s. k. »selling points», d. v. s. vad en försäljerska bör framhäva hos en vara för att göra den begärligare. Det påpekas för biträdena, att på många områden, t. ex. vid antikviteter och rörande böcker m. m. är kundens smak och sakkännedom ofta långt överlägsen biträdets och biträdets har här ofta att lära av kunden. Särskilt betonas vikten av fullt sanningenliga uppgifter om de varor, man har att sälja: det nyttjar aldrig en affär, att en kund »förköper sig» och minst av allt, att biträdets blir, genom oriktiga uppgifter eller genom ouppriktiga råd i smak, medansvarig däri. Det betonas, att en alltför fåordig och kärv försäljerska icke är någon fördel, att kunder ofta vilja lära, och att de då också ha berättigade anspråk på att få upplysningar; vidare hur skadligt allt löst prat är, som icke strängt hör till saken, vad en behaglig röst betyder och mycket dylikt.

Den största konsten i försäljningsproceduren är ofta att få kunden att besluta sig. Den främsta regeln är då för detaljhandeln den, att det är varan själv, som skall locka, och biträdets har mindre att tala och övertyga än att väcka förtroende för affären som för varan. Aldrig pracka på en kund en vara! Det straffar sig alltid. Vad biträdets kan göra är, att utan upprepningar, stryka under varans goda egenskaper, samt att underlätta valet för kunden. Många biträden synda häremot genom att dels visa för mycket, dels icke låta kunden få ro att besluta sig. När avgörandet nalkar sig skall biträdets — vara tyst. Ofta kan ett biträde mycket väl se, vilken vara, som lockar mest, och detta långt innan kunden beslutar sig.

Olika slags "försäljningsattacker".

Ett gott sätt, som kallas för att »narrow the sale» (ordagrant: att göra köpet »smalare»), består i att biträdets behåller kvar på disken framför kunden denna vara och ett par andra, som icke utöva så stor lockelse. De, som mera avgjort konkurrera med den, som kunden vill ha, kan man försiktigt flytta undan mer eller mindre. Detta leder vanligen till, att kundens val snart och vida lättare kommer till stånd. Ofta är ett val svårt att träffa för kunden, därför att denna endast ser varan ur en mycket begränsad synpunkt; det gäller då för biträdets att vidga kundens uppfattning genom att framhäva andra synpunkter, som kunna bidra vid avgörandet. Sättet att demonstrera varan spelar en stor roll: gäller det ett tyg, som skall förses med något slags spets eller brodyr kan det påvisas, hur de taga sig ut tillsammans: ett tyg kan draperas över försäljerskan själv. Viktigt är, att biträdets visar varorna tillräcklig omsorg och respekt i sättet att behandla dem. Kunderna böra gärna få taga i varorna; intet lovtal har en sådan förmåga att väcka behovet som känseln. Ett särskilt kapitel behandlar frågan, huru man

**DUNTÄCKEN
MADRASSER**

göra sängkammaren
till ett Paradis

J. Svensson & Bourghardt
GÖTEBORG
Täckfabrik Fjäderränseri

Aug. Försters

Flyglar och Pianon
Hirschs Pianomagasin
(CEDERGREN & MÖLLER)
Regeringsgatan 26, Stockholm

HÄLSA

och Karaktärs-
daning genom
själv suggestion

enligt

COUÉ-METODEN

av

C. Harry Brooks

3.50

2:dra uppl.

WAHLSTRÖM & WIDSTRAND

Radiant

är ett ytterst elegant och slitstarkt
Tvättisidn lämpligt för **Damblu-
sar, Klädningar, Pyjamas och
Herrskjortor.**

"RADIANT" är lätt att tvätta
och stryka, krymper ej och bevarar
— även efter tvätten — sitt
eleganta utseende.

Övertyga Eder alltid om att Ni
erhåller äkta "RADIANT". För
underhålliga efterapningar var-
nas. — Äkta vara bär alltid
namnet "Radiant" tryckt på
stadkanten av tyget.

"RADIANT" framställes i såväl
enfärgad som mönstrad vara och
säljes till det fastställda priset

kr. 9:50 pr meter.

Äkta "RADIANT" finnes i rik-
haltig sortering, mönster och färger

i Stockholm hos:

A.-B. Brunkebergs Manufakturmagasin.
A.-B. Freja Magasinet.
J. F. Holtz.
A.-B. John V. Löfgren & C:o.
Aug. Magnusson A.-B.
Herm. Meeths A.-B.
A.-B. Nordiska Kompaniet.

i Göteborg hos:

Axel Gillblad & C:s A.-B.
Eduard Wahlbom & C:o.
Varuhuset Vollmers-Meeths.

i Malmö hos:

Aktiebolaget Ludv. Lindgren.
Olof Perslows Eftr.

ERASMIC Vanishing-Cream

är oundgänglig för hudens vård. Creamen
är delikat pärlfärgad, uppmjukar och
förfriskar huden samt verkar förskönande.
Kan användas både sommar och
vinter.

Erasmic Perfumers, London & Paris.
Huvuddepot för Sverige Carl Dichelt
A/B, Sthlm, Tunnelg. 19. — Riks 102 88

SKYLTFÖNSTER

innehålla inneva-
vande vecka en
uppmärksam
utställning av in-
tressanta nyheter
på en mängd
olika områden,
de flesta givetvis
dammoder.

Ingenting av vad
som kan beteck-
nas som utlan-
dets smakfullaste
skapelser ha gått
N. K. förbi.

• Se skyltfönstren!

A/B NORDISKA KOMPANIET

kan använda kundens invändningar eller
orsaker för att icke köpa till nya »för-
säljningsattacker» o. d. Särskilt betonas
nödvändigheten av artighet även sedan kö-
pet är avslutat. Det betonas, att om man
också icke får sälja något, skall man för-
söka på något sätt, om det finnes en möj-
lighet, visa kunden en tjänst, så att hela
proceduren i varje fall efterlämnar ett be-
hagligt slutintryck.

Varje kund skall behandlas efter sin art.

Ett särskilt rikt kapitel behandlar, huru
olika kunder sannolikt bäst böra behandlas.
Det är en lärorik sida av människokarak-
teristik, som förekommer under den rubri-
ken. Tystlåtna kunder, kunder som »bara
titta», alltför pratsamma kunder, ett barn,
som skickats ett ärende, en kund, som
är främling i staden, en man, skickad att
göra inköp åt sin fru (alltid ett beklagligt
fall!) en fru med ett litet barn, kunder,
som äro blinda, döva eller invalider, da-
mer med stora dimensioner, äldre kunder
i motsats mot yngre kunder, utlänningar,
en kund, som har mycket bråttom, två vän-
ner bland kunderna som händelsevis mö-
tas, kunder, som komma tidigt om morg-
narna, och sådana, som komma strax före
stängningsdags, kunder, som pruta, och
kunder, som köpa per telefon, kunder från
landet och andra sorters kunder av mera
speciellt amerikansk typ (sådana, som bju-
da på drickspengar, karameller och diver-
se andra) kräva sin speciella behandling,
och få den.

Det är en omfattande uppgift sålunda,
att undervisa i försäljningskonst. Och det
synes mig av intresse att påpeka, att för
denna verksamhet passa damer avgjort
bäst. Här öppnar sig ett nytt verksamhets-
fält för bildade kvinnor. I många affärer
i Förenade Staterna ha de kvinnliga biträ-
dena icke haft så litet att vinna rent soci-
alt på att få en bildad dam till chef.
Hur mycket av detta, som än må vara
speciellt amerikanskt, kan man dock säga,
att här finnes mycket att taga vara på
även för Sverige. Här är en punkt, där
kunder och affärer ha stort gemensamt
intresse. Låt oss taga vara på, vad vi
kunna använda!

G. A. JÆDERHOLM.

Ny upplaga av Nordisk Familjebok.

ANDRA UPPLAGAN AV DET KUNSKAPS-
rika uppslagsverket avslutas inom kort, i det sista
bandet beräknas utkomma före detta års utgång.
Sedan återstå supplementbanden, som skola följa
under de närmaste åren.

Emellertid är sedan längre tid tillbaka en tredje
upplaga under förberedelse att börja utkomma nästa
år. Till format och uppställning blir den i huvudsak
lika den föregående. Innehållet är däremot mera
koncentrerat — högst 20 band mot den andra upp-
lagans 37. Bland medarbetarestaben, som uppgår
till betydligt över hundratalet personer, märkas ett
stort antal bland våra främsta på kulturens, veten-
skapens och rättsväsendets olika områden.

Åt illustrationerna kommer i den nya upplagan
att ägnas särskild omsorg; illustrationerna i texten
skola väsentligt ökas i jämförelse med andra upp-
lagans och ett mycket betydande antal kartor och
planscher kommer att inflyta. Såsom en nyhet för-
tjänar särskilt nämnas, att 300—400 djuptrycks-
planscher komma att införas, upptagande helsides-
porträtt av alla tiders mest framstående personligh-
eter inom olika områden.

Denna tredje upplaga utgives på Aktiebolaget
Familjebokens förlag, vilket förvärvat uteslutande
förlagsrätten till kommande upplagor av verket.

Vårda barnens hår

och Ni förebygger i god tid hårafall efter upp-
växttiden.

Tvätta därför regelbundet barnets hårbotten i
ljunt vatten med F. Paulis Ovicula(ägg)-Tvål och
skölj efter med kylslaget vatten. Ingrid sedan hår-
botten med

AZYMOL-STIMULUS

som dessutom bör användas vid den dagliga hår-
vården. På detta sätt håller Ni barnets hår mjukt
och glansigt samt friskt och starkt och Ni lägger
grunden till en yppig härväxt.

Victor Sjöströms första film för säsongen!

DET OMRINGADE HUSET

Film i 5 avdelningar efter
skådespelet med samma
namn av Pierre Frondaie

Regissör:
VICTOR SJÖSTRÖM

I huvudrollerna:
Meggie Albanesi, Uno
Henning, Victor Sjöström,
Ivan Hedqvist, Rich. Lund

P R E M I Ä R
D E N 2 3 O K T O B E R

FRISÉR-
KAMMAR
av högsta kvalité och elegans
äro stämplade
"KROKO"

Varaktigt vid användning,
utan möda i arbete.
Glänsande re-
sultat.

Terro försäljes i alla dithörande affärer.

Av SANGALLA the
rekommendera vi våra kända märken
"PEKOE SOUCHONG"
"IMPERIAL", "ORDINARY"
i originalförpackningar.

PERCY F. LUCK & Co.

Den nyföddes hud är ömtålig!

Använd därför en absolut tillförlitlig salva.

MILLIDIN-SALVA

(Doktor Lindströms hud- & barnsalva.)

"Å Barnbördshuset Pro Patria, Stockholm, har sedan mer än 10 år tillbaka använts den numera av A.-B. Leo i Hålsingborg tillverkade Millidin-Salvan mot de hos spädbarn vanligt förekommande rodnaderna, hudlösheterna och eksemerna, liksom också mot sårnader i mödrarnas bröstvärtor uppkomna genom digivning, och ha alla dessa åkommor påfallande hastigt gått till förbättring eller fullständig läkning under behandling med denna salva. Intygas sanningsenligt.
ELLEN WESTERBERG,
1:sta barnmorska och föreståndarinna vid Barnbördshuset Pro Patria, Stockholm."

MILLIDIN är dryg, obegränsat hållbar, härskrnar aldrig, därför billig i användning. Fås å apotek, kemikalie- och övriga affärer. Tillv.: A.-B. LEO, Hålsingborg, Nederlag i Stockholm: Firma AUG. PETRÉ, Luntmakargatan 79. Tel. Riks 813 44. Allm. Vasa 25 31.

LÄSARINNORNAS SPALT

FRÅGA.

Kan någon av Iduns läsarinor lämna mig en på egen erfarenhet stödd rekommendation till en person, som med framgång kan vårda hår som faller in i oroväckande grad? Svar motse tacksamt av Gråhårig 50-åring.

SVAR.

Svar till 25 år. Undvik alla tankar på Er själv. Tänk på andra. Sök upp sjuka, fattiga, elända av alla slag. Hör på deras sorger och bekymmer — så glömm Ni de egna sorgerna. Arbeta så mycket som möjligt, fyll Eder dag med så många intressen att Ni ej orkar eller hinna tänka. Låt ej de mörka tankarna få fäste. När Ni känner Er särskilt ledsen och bedrövad så — sjung! Ett utmärkt medel och av mig självbeprövat. Är Ni i föräldrahemmet och ej har någon särskild sysselsättning, så skaffa Er något att syssla med som tar Edra krafter helt i anspråk och som vilar på Ert ansvar. Livet är hårt, men fäll ej modet! Att "leva livet leende" är en svår konst men en konst, som bör läras och kan läras i mer eller mindre grad. Ett hjärtligt: lycka till. . . Allkä.

Sv. till Familjeförsörjande kvinnan. Det är alldeles omöjligt att rekommendera någon särskild stad, där Ni kan uppsätta "modeaffär, i förening med konst- eller pälsvaruaffär". Jag har aldrig sett modeaffär — ni menar väl hattsovnadsaffär — tillsammans med konstaffär. Konstaffär passar väl bäst tillsammans med pappershandel. Detta har man ju sett, men åtminstone har ej jag sett hattsovnad sammanbunden med försäljandet av konst saker. Pälsvaror ha däremot förekommit i samband med modeaffär-hattsovnad. Men pälsvaror äro dyra att föra. De växla också rätt mycket i mod och vad som då ligger osalt är ju ett dött kapital, som för att giva något, måste säljas billigt och alltså ge mindre förtjänst. Vill Ni ha något kombinerat med hattsovnad eller rättare sagt vill Ni ha något arbete som Ni kan kombinera med hattsovnad, så tag en liten vitvaruaffär, där Ni syr litet färdigt i förväg. Allt sådant i sömnadsväg går åt dagligdags, men i hattsovnaden finns döda säsonger, då inte mycket är att förtjäna. Men för att nu få reda på någon passande stad, så vore det skäl att Ni reste ut litet i bygderna och själv såg Er om. Varför vill Ni till en medelstor stad? Tror Ni det är bättre? Jag skulle vilja tillråda en ny stad. Res själv till någon av våra nyaste städer, se Er omkring. Köp någon av stadens tidningar. Studera dess annonser. Gå in i någon sådan butik, som Ni själv ämnar öppna. Köp något. Giv Er i prat med dem som stå i affären och försök få reda på ett som annat. Eller gå in på ett kondis och tag förtäring. Prata med biträdena eller föreståndarinnan, om hon är där. Fråga efter modeaffärerna, om de äro stora eller många. Så kan Ni någorlunda själv se om konkurrensen är större eller mindre. Något annat råd kan jag inte ge. Ebon.

Svar till Ägarinnan. Jag tror inte att det är så lätt som Ni inbillar Er att få — förmånligt för Er och den eventuella köparen — sålt Er egendom. Ni vill ha rangerat undan allting "innan den 24 okt." Tidningen, vari Er fråga står, är daterad d. 8 okt. Alla tidigast nästföljande nummer, alltså d. 15:de kan eventuella svar inflyta. Därefter är det jämnt en vecka och två dagar kvar till den 24:de, då allt skulle vara undanstökat.

Giv ungarna smörgåsar-

svenska folkets nyttiga och bekväma husmanskost! Men slösa inte bort pengar på dyrbart smör utan giv dem vad som är lika bra, men betydligt billigare. Kort och gott:

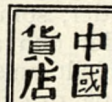
GIV DEM MUSTAD'S "BÄSTA-VÄXT"

SOLO-KAFFE

AB. MALMÖ KAFFEKOMPANI

KA. OBT. ÖSTRA JÄRVARVET

Kinamagasinet

Råsidan 3.50, Dukar, Flygeltäcken, Kuddar, Konst saker, Mattor m. m.

Regeringsg. 43 I, Stockholm. Riks 30 86.

NISSENS
CHOKLAD · KONFEKT
LAKRITZ · KARAMELLER

Specialité:
NISSENS BRÖST-
KARAMELLER.

Universalverktyg av stål, härdat.

N:r 560

Hammare, yxa, hovtång, rörtång, trådvärbare, koffot, skruvmejsel kombinerade; av nytta för hushållet, lantbruk, automobil, motorbåten etc. Pris pr styck för 25 cm. längd Kr. 6:— 7:50

Finnes till salu hos järnhandlare samt hos fabrikanten: BERGS BOLAG, Eskilstuna.

CROSFIELD, Warrington

CRESCENT TVÅL

Oöverträffad vid tvätt av såväl tjockaste ylle som finaste linne.

Hurra! Nu har mamma tvättat min klänning med Gumman's Flingor.

Gumman's Flingor

Hermes

stålskiftnycklar. Svenskt material. Svenskt arbete. Enda velocipedskiiftnyckel i marknaden med helmsmid löpare.

A/B NYMANS VERKSTÄDER UPPSALA.

BEGÄR VAR KATALOG N:o 14 HUGO SVENSSON & CO GÖTEBORG

MÖBLER

OH RUMSINREDNING

För bostadsinredning inresserade personer antagas som ombud för mina tillverkningar, en på varje plats. Illustrerad katalog.

DAVID BLOMBERG KUNGSGATAN 15 STOCKHOLM

Var försiktig

vid val av ströpunder mot hudlöshet, revor-mar etc. hos barn. Använd endast:

VASENOL

barnpunder, ett av läkare erkänt snabbt läkande och rensande specialmedel. Vasenol rekommenderas av läkare och barnmorskor.

BAST

Tapetkompaniet

levererar Eder

TAPETER

till lägsta priser. Största sortering av in- och utländska kvaliteter. Rekvidera prover genast. Riks 99 05. Allm. 133 20. Katarnav. 7, Sthlm. (Vid Slussen.)

Använd alltid

Kalmar Rissstärkelse och Ni blir betåten med resultatet. Kalmar Ångkvarns A.-B.

SVEDENBORG

var den stora andeskådaren. Hans siarblick trängde in i tingens innersta väsen och synkretsen begränsades icke av tid och rum. Han såg klart vad som varit och vad som skulle bli. Medan vår blick endast ser vad som är och allt annat skymtar som dröm, fantasi, aning, tedde sig tingen och händelserna för honom som verkligheter. Han behövde icke som vi fråga vad framtiden bar i sitt sköte, ty vardandet var honom som en uppslagen bok. Händelserna i deras mångfald liknade de växlande bilderna i ett kaleidoskop; han kunde låta utvecklingen utspela sig fram eller baklänges allt eftersom det roade honom. Hans verk visa, att han endast intresserade sig för de högsta tingen, men om han velat, skulle han säkert ha kunnat förutsäga vilken skokräm, som svenskarna skulle komma att använda under det tjugonde seklet. Hans öga hade då fångslats av den underbara, varaktiga glans, som Viking skokräm kan ge åt alla skodon och han skulle ha skrivit: Seende såg jag Viking skokräm tagande loven av alla andra skoputningsmedel, givande skodonen solens blänkande glans fröjdande jordiska ögon, bevarande lädrets yta, brukat, älskat och jämte glansborsten Viking ansett som hemmens skatt.

Och så fort kan det nog inte gå. Köparen får väl se stället först och personligen tala med Er om villkoren. Jag tror att det blev allra bäst att Ni vände Er till en egendomsagent, som är van vid att förmedla köp. Förresten, varför vill Ni så där huxflux sälja Er egendom. Ni kan väl inte i evighet vara "statsanställd". Ni kan ju tröttna på arbetet, som så många göra. Det är sorgligt att när människorna har, här sagt i dubbel bemärkelse, fast mark under sina fötter, så har de "sitt intresse å annat håll". Antag att Ni behåller stället tills Ni avgår från Er plats med pension. Då kan Ni ju ha stället att vistas på och emellanåt bo i staden. Mitt råd är detta: gör Er inte för hastigt av med egendomen, Ni vill ha pengarna antagligen. Men när Ni är statsanställd, så har ni Er lön. Vad skall Ni då med pengarna. De ligga mycket säkrare i Er egendom. Sätter Ni pengarna i ett som annat mot hög ränta, som så många ha gjort, så kan det gå Er som dessa — att bli av med pengarna. Jag kan räkna upp dusinet med fruntimmer, som kommit i denna ledsamma situation, utan att alla ha behövt drabbas av detta. Behåll Er egendom. Arrendera ut jorden. Hyr bort huset. Så sauverar Ni för alla eventualiteter Edra apparanser. Så råder och tycker åtminstone

Ebon.

Svar till "Förtvivlad anhörig". Säkert har Ebon inte en aning om, vilken blodig ironi Edert svar till "Förtvivlad anhörig" var. Nervinflammation har inte så värst mycket med nervositet att göra utom möjligen det, att man kan bli nervös och nästan ursinnig, när plågorna ansätta en för hårt. Nervinflammation framkallas av gifter, alstrade t. ex. vid influensa. Andra gifter kunna också framkalla denna sjukdom. I flesta fall medföljer förlamning av någon lem. Denna förlamning kan bli kronisk. I många fall går den tillbaka av sig själv, ibland måste den sjuke få lämplig behandling, för att nerverna skola kunna fungera igen. Så ville jag säga till "Förtvivlad anhörig": Tappa inte modet och försök att hålla modet uppe hos den, som är sjuk! Sjukdomen är gränslöst plågsam, men på några veckor brukar det värsta vara över. Se'n gäller det att vara försiktig under konvalescenttiden. Absolut ingen överanstängning! Då kan recidiv komma, och de fördröja tillfrisknandet avsevärt. Skulle "Förtvivlad anhörig" vilja ha några upplysningar och råd, skall jag gärna stå till tjänst. För närvarande är jag själv konvalescent efter nervinflammation, och det skulle glädja mig mycket, om jag kunde hjälpa en olycksramt genom några upplysningar eller råd.

Nervinflammation, febr. 1922.

Svar till Norrländska. Konditori kan Ni nog få lära hos vilken konditor som helst i Stockholm, mot skälig ersättning. Men jag vill avråda Er från att själv sätta upp affär med av Eder själv arbetade konditorivaror. Ty det blev Eder både för dyrt och osäkert. Jag känner en flicka, som försökte sig på saken och totalt misslyckades, förlorade därtill mycket pengar. Och dock hade hon de bästa förutsättningar, ungdom, hälsa, krafter, god lust och pengar. Hon lade sig i stället på husligt arbete, klokt nog, fick en präktig plats, blev uppskattad i arbetet och gifte sig sedan och blev en lycklig hustru. Är Ni ett äldre fruntimmer så kan Ni ju själv lägga Er på bakning och vill Ni ha litet mera, så kan Ni ju ha hemkokta karameller, lite väfflor, gorän, etc. etc. Rör inte samman för mycket och lägg Er inte på sådant, som fordrar dyrbar uppsättning av verktyg etc. etc. eller dyr hjälp. Utom den ovannäm-

Efter rakningen

är en ansiktsdusch med »4711» en nödvändighet vid ansiktets rationella skötsel och vård. Desinficerande verkan, härlig uppfriskning, förnämlig arom. Ett dagligt ansiktsbad med »4711» bör ingå som ett viktigt led i den allmänna kroppsvården.

Man bör likväl utslutande använda den ensamt äkta »4711» (Blå-Guld-Etikett).

Firman grundad 1792. Försäljes överallt.

4711 Eau de Cologne

Använd i badet 4711 Eau de Cologne-Badsalt

Vid Reumatism, Huvudvärk, Gikt och Ischias

såväl som vid influensa, och smärtor av alla slag, verkar TOGAL snabbt och säkert.

Togaltabletterna utskilja starkt den skadliga urinsyran ur kroppen och går sålunda till själva roten av det onda. Togal anbefalles varmt av många läkare och kliniker i Europa. Det efterlämnar inga skadliga biverkningar. Smärtorna lindras omedelbart, och även smörlighet bekämpas med Togal. Tillhandahålls av apoteken.

STÅLRESARMADRASSEN IDEAL

Hygienisk - Billig - Hållbar
Prislista gratis och franko.
Obs! Reducerade priser fr. 1 mars i år.

AKTIEBOLAGET RESAR

För kafferepet

FINARE BAKVERK

180

läckra recept

av

Signe Wirgin

2:75

WAHLSTRÖM & WIDSTRAND

Västmanlands Läns Tidning

är Länstidningen för Västmanland och Bergslagen

Länets enda morgontidning

Daglig upplaga

12,500 exemplar

Det bästa annonsorganet

FAMILJERÄTTSÄRENDEN

Äktenskapsförord. Boskillnads- och Äktenskapskillnads-mål. Boutredningar och arvskiften. TESTAMENTEN

Advokattfirman

Andén & Staël von Holstein

Eva Andén. Mathilda Staël von Holstein

Lilla Vattugatan 14.

Riksb. 7576, 24488. Allm. 18836.

Döva höra

Den amerikanska elektriska **hörapparaten ACOUSTICON** som är världens förnämsta, kan nu regleras i 6 styrkegrader efter örats olika hörselörmåga. Förordnad av öronspecialister. Ombärlig för lönhörda i kyrka och teater. För efterrapningar varnas. **Öronmassageapparaten MASSACON** botar susning för öronen. ACOUSTICON är tillerkänd guldmédalj i St. Louis och den Engelska kroningsmedaljen i guld. Användes av H. Maj:t Änkedrottningen av England och Prins Carl av Sverige. ACOUSTICON är patenterad över hela världen. Vi lämna fem (5) års garanti på alla Acousticon-apparater. Begär katalog och intyg. Ensamförsäljare för Sverige: **Malmö Bandage Etablissement, Per Veijersgatan 9, Malmö 1. — Telefon 4975**

Oatine

Ni blir yngre till utseendet, huden blir mjukare, renare och klarare, när ni undviker den gammaldags ansiktstvättning med tvål och vatten, emedan huden då spricker, blir grådaskig, rynkig och grov. Engelska, franska och amerikanska damer vårda dagligen omsorgsfullt sin hy med OATINE. Ni får eller bevarar på detta sätt huden klar, sammetsmjuk och vacker.

Begär endast OATINE "Vit crème, grönt lock" och tillbakavisa alla efterrapningar. Fås i burk, eller tub kr. 3:—, och stor burk (tredubbel innehåll) kr. 6:—.

OATINE SNOW är fin, snövit och mycket dryg i bruket och är vällyktande och uppsuges ögonblickligen vid lätt ingnidning. Genom ständig användning bevaras huden smidig, klar, mjuk och vacker. Fås i burkar av samma storlek. Kr. 3:— och 6:—.

Fås överallt eller skriv till

THE OATINE COMPANY's Generaldepöt, Kr. Bernikowsgade 1, Köpenhamn. London & Paris.

OATINE En Gros: Madsen & Wivel, Köpenhamn.

HYLIN'S ÖVERFETTAD BARN-TVÅL

framställd av bästa och renaste råämnena enligt föreskrift av

Dr. P. G. Unna.

Synnerligen välgörande för huden. En ideal-tvål för barn och personer med ömtålig hy. Borde användas i varje hem.

Ej dyrare än vanlig god toalett-tvål.

Säljes överallt.

Percy's Blandning

Detta kaffe rekommenderas särskilt för god och fyllig arom.

PERCY F. LUCK & Co.

Härligt

doftande och snö vitt linne får Ni, om Ni köpar det med Tomtens Toålpulver.

Merkur Sopa

Hösta Kvalité

FABRIKEN VIOLA GÖTEBORG

FRÄLSNINGSSÄRMENS HANDELS-DEPARTEMENT

Östermalmsgatan 24, Stockholm
Filial: Södra Allégatan, Göteborg

Musikinstrument-, Bok- och Pappershandel.

Manufaktur- och korta varor. Reseffekter m. m.

Förstklassiga kvalitéer:

Kaffe. Téer. Kakao. Skokräm. Armé tvål.

VITRUMS FERROL

är det kraftigast aptitgivande och mest stärkande av alla moderna organiska järnpreparat. Synnerligen lättsmält föredrages det av den ömtåligaste mage. Vid blodbrist och svaghet av största verkan. Dess angenäma smak gör att det med lätthet tages av såväl barn som vuxna.

Tillverkas å

APOTEKET VASENS DRUG-HANDELS LABORATORIUM STOCKHOLM

Originalflaskor om 500 gram. Fås å alla apotek.

Spirellakorsetten!

Stilfull — Bekväm — Ekonomisk 1 års garanti.

Beställningar mottagas av

FRU VAHLBERG PETERS,
Villa Högalid, Lunden, Bjelkegatan.
Telefon 189 09. Göteborg 6.
Mättagning och provning i hemmen.

Spirella-

Korsetter erhållas hos

Fru ANN-MARIE SEDSTRÖM,
Östermalmsgatan 22. A. T. Öst. 57 97.

da damen, vet jag två andra damer, som förtjänat litet pengar och ville sätta upp konditori, vilket de också gjorde. Men det gick inte många veckor. De hade köpt dyrbar uppsättning och engagerat en präktig gesäll, som bakade de härligaste konditorivaror. Men det viktigaste fattades — kunderna. Damerna hade inte beräknat detta. Kunderna äro oberäknliga. Sätter Ni upp konditoriaffär, så kan Ni inte vara mera än på ett ställe — antingen i butiken eller i bageriet. Kan Ni framställa varorna, så får Ni överlämna kunderna till ett eller flera biträden och då beror det på dessa hur själva affären gent emot kunderna skötes. Står Ni i affären så ha bagerimänniskorna allt för fria händer. Avråder absolut. Men ett hembageri är lättare att sköta och kontrollera de medhjälpare. Försök detta.

Ebon.

FRÅGOR OCH SVAR

Fråga: Intresserad och med fallenhet för modistyrket undrar jag hur en kurs häri billigast kan genomgå. Äro utsiktterna bättre på den banan än i hushållsbranschen? *Tvehågsen.*

Svar: Kurser i hattsömnad ges numera av flera personer, vilket för övrigt är lätt att se genom annonser som titt och ofta förekomma i tidningarna. Men tänker Ni på att välja modistyrket, förslår ej någon eller några dylika kurser. Då är den enda vägen att söka inträde som elev hos en skicklig modist och så från grunden lära yrket. — Vad angår utsiktterna inom modistyrket så kunna de vara mycket goda, beroende på huru skicklig utövarinnan är och om hon dessutom har "gnistan" parad med skaparglädjen.

Fråga: 1) Är det dyrt att få ett testamente uppsatt och beedigat? Tillgångarna små, men det lilla som är, skall skrivas på en av syskonen. Vart skall man vända sig för att få det billigt och ordentligt utfört?

2) Hur skriver man artigast utanskriften på brev till herrar, såsom läkare t. ex. Är "H. Herr" jämte titeln föräldrat? *Okunnig.*

Svar: 1) Kostnaderna torde gå till 30—35 kr., protokollslösen och allt då inberäknat. Det är väl bäst att Ni vänder er till en advokat. Adress: Mathilda Stael von Holstein och Eva Andén, Lilla Vattugatan 14, Stockholm.

2) Att skriva "H. Herr" i utanskrifter får väl numera anses som en smula "gammaldags". De flesta skriva väl numera "Herr Doktor N. N." etc., men många skriva helt enkelt "Doktor N. N.", en mycket sympatisk enkelhet.

Fråga: Utlänning som vistats i Sverige några år frågar hur man bör gå till väga för erhållande av svenskt medborgarskap? *Scotch.*

Svar: Ansökan skall inges till justitiedepartementet. Ansökan skall vara åtföljd av: åldersbeleg, frejdbeleg, bevis på fullgjord skatteskyldighet, intyg om att sökanden vistats tre år i landet, meddelande om från vilket land sökanden stammar, intyg från trovärdiga personer om att sökanden kan försörja sig. Är sökanden en man, skall han inom ett års tid avlägga tro- och huldetsed inför vederbörande myndighet.

Som ju av ovanstående synes, är det en rätt invecklad procedur att ansöka om medborgarskap, och det är kanske därför lugnast att vända sig till en advokat. Här en adress: Stael von Holstein och Andén, Lilla Vattugatan 14, Stockholm.

DEN NYASTE MODELLEN

TILL DEN SMALA, AMERIKANSKA DAMSKON MED MEDELHÖG, FRANSK KLACK PASSAR VÅR LÄTTA OCH ELEGANTA

MODELL PS.

GISLAVEDS GALOSCHER och BOTTINER

Singer

inbjuder till deltagande i en avgiftsfri

Kurs i stoppning och hålsöm å symaskin

jämte praktiskt bruk av maskinens apparater, med början

den 30 Oktober

Upplysningar och anmälan om deltagande i våra affärer:

Hamngatan 16. Allm. Tel. N 5970.
Riks 2494
Kungsg. 58, Allm. Tel. N 15883
Odengatan 63, " " N 23312
Hornsgatan 52, " " S 30337

och efter den 15 okt. i vår nya butik å Östermalms Sturegatan 36, Allm. Tel. Ö. 2244. R. T. 74748.

"Ett styng i rätt tid sparar mången krona."

LÄDER-ARMBAND

Märke: "MIDGET" (Patent o. lagl. reg. varumärke)

KR. 2 KR.

Världens mest praktiska läderarmband

Klockan sitter absolut stadigt och kan icke glida av armen

Syddas remmar av bästa engelska kvalité

Bese prov på äkta Midget hos urmakaren

Engros:

SVERIGES URMAKARE A.-B. STOCKHOLM

Aluminiumkärnen böra putsas med Zelos Aluminiumputs. St. bleckburkar å 45 öre.

FABRIKEN ZELOS, Göteborg.

I flera hundratusental säljas årligen Husqvarna Köttkvarnar. Den ständigt ökade försäljningen bevisar bäst fabrikatets överlägsenhet.

Begär därför

HUSQVARNA

Tel. 13150

Mitt emot **PALACE HOTELL**

Konstslöjden

Södra Hamngatan 48, Göteborg.

Hemvävda mattor, möbelytter, gardiner, Dalavävnader, spetsar, smide och nationaldräkter

Nyckeln till hälsa

är att rensa magen och tarmarna från osunda rester, utdriva urinsyran från kroppen, samt uppriska blodet, därmed avvägsas själva orsaken till illamående och sjukdomar.

En huskur med Fruktsalt-Samarin är härtill synnerligen välgörande.

Magsyra och huvudvärk försvinna, värk i kroppen, reumatism och nervsmärtor skingras. Hälsa, krafter och välmående återvinns.

Fruktsalt-Samarin verkar välgörande på hela organismen och omedelbart uppriskande. Pris per burk kr. 2:75, erhålles per postförskott från Cederroths Tekniska Fabrik, Stockholm. Säljes å Apotek, Drog- och Färghandel.

Fyrverkeripjäser

Rikhaltigt urval för såväl officiella som privata festligheter. Hela fyrverkerier enl. fackmässigt sammansatt program. Hrr handlande föra dessa artiklar med största fördel. Dagens lägsta priser. Katalog på begäran. Hamngren & C:o, Kungsgatan 15, Göteborg. Tel. 161 99. Telegramadress: Grenhammar.

Se och förvänas

över de verkligt billiga priserna i vår stora huvudkatalog N:r 84. Tusentals fint illustrerade och noggrant beskrivna artiklar. Katalogen, som åtföljes av provblad å julstämning m. fl. jul-tidningar, kalendern Ahlén & Holms Årsbok 1923 och veckotidningen Vårt Hem, erhålles gratis och portofritt.

AHLÉN & HOLM, STOCKHOLM.

NORMANS

INKOKNINGSSAPPARAT och BURKAR TILL BILLIGA PRISER

TEGNERSGATAN 23 ODENGATAN 41

Damkläden

i en mångfald moderna kulörer. Utmärkt kvalitéer.

Minutförsäljning. - Partipris.

NORRÖPPINGS STUVALAGER,
Barnhusgat. 4, 1 tr. ö. g., Stockholm.

K. RÖED LOTTERIKONTOR

Dronn.-gt. 8, TRONDHJEM

Korpulens, Fetma

borttages genom Dr Hoffbauers lagligt skyddade

Avmagringstabletter

Oskadligt och effektivt medel utan iakttagande av diet. Inget Thyreoidin! Intet avföringsmedel. Kompl. kur kr. 23:— franco. Ut-förlig broschyr gratis.

Fås i alla apotek.

Stockholm: Apoteket Storcken, Storgatan 30 A. Malmö: Apoteket Lejonets Droghandel.

Fråga: Vilka kurser måste man genomgå för att bli kompetent undervisa i slöjd och huslig ekonomi i folkskolans fortsättningsskola? Är ej lärarinna, men har genomgått Katrineholms praktiska.

Svar: Oss veterligt finnes det i vårt land endast på ett ställe där en kurs finnes för utbildande av de ovannämnda båda ämnena, nämligen Fackskolan för huslig ekonomi, Uppsala. Vi minnas ej riktigt med vilken bokstav denna kurs är betecknad — möjligen var det C-kursen — men så mycket veta vi att efter genomgåendet av denna kurs, får man lärarinediplom med kompetens för sagda skolor. — Skriv direkt till Fackskolan efter prospect!

Fråga: Jag är en ung flicka, som har plats på kontor, som jag ej trivs med, nu är saken den att jag har en beundrare, som jag håller mycket av, en fin och praktisk man med bra ekonomi, men det finns ett "men", han är änklung med sex barn. Nu är jag rädd att jag ej går i land med dessa barn; det är ju ändå ett stort ansvar (barnens ålder 17-6 år). Skall jag inte bry mig om honom mera, eller hur skall jag göra. Jag är något klen och nervös också. Giv mig ett råd, snälla Idun, jag är ensam i denna världen.

Ledsen.
Svar: Det blir både synd om Er och "beundraren", för att inte tala om de stackars sex barnen, om Ni lämnar den goda plats Ni har och som Ni visserligen ej trives med. Men det blir många gånger värre, om Ni, som enligt Er egen utsaga är klen och nervös, gifter Er och tager på Er ansvaret att uppfostra 6 främmande barn. Vårt råd är i detta fall att Ni allvarligt rannsakar er själv. Har Ni en känsla av att livet bleve för Er en ödemark utan denne "beundrare" och att Ni verkligen längtar efter att vara som en mor för de moderlösa sex barnen, så kan Ni möjligen svara ja, men blott på ett enträget frieri. Varom inte så avråda vi Er på det livligaste från att påtaga Er ett så stort ansvar som detta, under vars börda t. o. m. en frisk och kraftig natur många gånger komme att svikta.

Fråga: Huru skall man behandla en brun skinnväst av mockakvalitet, för att få den vacker igen. Hörde någon som tvättat en sådan i bykult och försökte med det, men den blev flammig och hård i skinn. Tacksam för snart svar är

Prenumerant sedan 1900.
Svar: Underligt att Ni ej fick västen alldeles förstörd med den omilda behandling den genomgått! Bensen skall Ni använda och ingenting annat. Slå i ett kärl, allt efter västens storlek, ½-1 liter bensen och låt västen ligga däri i tim under vilken tid kärlet är övertäckt. Kräma och tvätta den sedan i bensen och gnid den sedan med rena lappar tills den är torr.

Fråga: Ung, hemlös, obemedlad flicka, med en utmärkt god röst, som för närvarande blir bestånd sångstudier, frågar härmed, vart hon kan vända sig för erhållande av vidare medel för fullständig utbildning i språk,

Barnens förtjusning är

Det bästa för diskbanken är Zelos Zinkputs. Bleckburkar à 40 öre.

FABRIKEN ZELOS, Göteborg.

CAP
Ätchoklader
utmärkt goda

musik samt plastik. Har anlitat fonder men ej lyckats på grund utav att det varit fullsatt med stipendiater.

"3-strukna a"
Svar: När Ni har lyckan att få åtnjuta gratis sånglektioner, så torde den klokaste utvägen att nå Edra övriga önskemål vara att vända Eder i och för råd till den mot Er så välvilliga lärarkraften.

Fråga: Ämnar starta handarbetsaffär och vore därför tacksam för adress på någon fabrik eller större varuhus, som tillverkar och försäljer finare och grövre handarbeten jämte garnet.

Handlande.
Svar: Vad själva handarbetena beträffar, d. v. s. påbörjade eller icke påbörjade, så känna vi ej till något varuhus, som i Sverige för dylika varor. Vad däremot en del tillbehör till arbetena i fråga angår, så torde våra större varuhus i textilbranschen nog föra sådana. Utomlands finnas flera stora firmor som föra handarbeten med tillbehör, bland andra den stora firman Brühl vid Leipzigerstrasse i Berlin. Dessutom flera firmor i Leipzig, men tyvärr känna vi just nu inga adresser på några dylika.

Fråga: Vore så tacksam att genom Idun få beskrivning på, huru man kokar i körsbär (brunbär) i vinättika?
Aina.

Svar: Ättikskörsbär kokas egentligen ej alls in, utan sker beredningen på följande sätt. Vackra körsbär urkärnas nätt och få ligga i god vinättika 12-18 tim. Ättikan avhälls och bären vägas. De

Bardin & Co
PARIS
Poudre de Perles Fines

Bardin's
Perle Pudder
förskönar

Blanche - Rose - Chair -
Naturelle - Rachel -
Ocre - Corall - Rubis
Mauve etc.

Fås i alla Parfymaffärer,
Apotek samt hos Kemikaliehandlare.

Generalagent för Skandinavien och
Finland:
Madsen & Wivel, Köpenhamn.

Handknypplade spetsar
utföras på beställn. till billigaste priser.
Sv. t. "Vadstenaknyppling", Iduns exp.

ALABASTER-TVÅL

överfet toalettvål
med behaglig parfym

Alla damers favorit-tvål

TILLVERKARE:
GAMLA TVÅLFABRIKEN
TERNINGHOLM, MALMÖ.

MAZETTIS
PRALINER
Överdådigt delikata

Kall kokt skinka är svårsmält

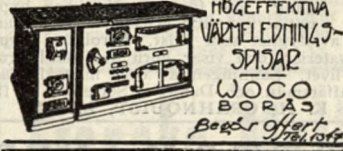
såvida Ni icke därtill äter den så delikata färdigblandade engelska senapen

Colman's "Savora"

Önskas senap i pulver rekommenderas den gamla välkända Colman's D. S. F. Mustard.

Repr.: Gust. F. Bratt & Co., Göteborg

läggas sedan varvtals med samma vikt socker. Burken övertäckes och skakas under första tiden en gång dagligen. Ättikan förvaras och är förträfflig till sillsallad o. d. — Ett annat slag av ättikskörsbär är att koka upp den fränsilade ättikan med samma mått socker, och sedan hålla lagen något avsvalnad över bären, varefter burken genast överbindes.
Fråga: Undertecknad vore tacksam för upplysning huruvida det är möjligt för en ung flicka att få lära pianostämning.

Betty Johansson.
Svar: Vänd Er direkt till Sekreteraren vid Kungl. Musikaliska Akademien, Stockholm, och gör där en förfrågan. För vår egen del ha vi aldrig hört talas om att det finnes kvinnliga pianostämmare; vilket för övrigt är ganska egendomligt, då detta yrke väl skulle kunna anses lämpligt för kvinnor.

IDUNS SKÖNHETS- INSTITUT

N:r 125. Har ett utklipp av Idun, i vilket det står ett medel mot grått hår: Kakaosmör, olivolja samt 8-10 gr. kinen. Frågade på apoteket efter kinen, men det fanns ej. Det de hade hette china. Kan det vara samma som menas i Idun? Kostade mellan 4-5 kr. för 10 gr.

Hur medlet tillredes ser ni i sv. på fr. 66 i n:r 23. Kinin eller china — ej kinen — fås av kinabark. Ni kan halvera satsen om

ni tycker den blir för dyr, och tag ungefär hälften matolja mot kakaosmör. Den är välgörande för håret och motarbetar dess grånande. Användes särskilt efter hårets tvättning och annars ett par gånger i veckan. Pomadan ingnides i själva hårbotten. Det bästa sättet att hindra hårets grånande är att dagligen några minuter massera hårbotten så att man känner att skalpen rör sig under fingrarna.

N:r 126. Bästa Fru Skönhetsdoktor, hjälp mig att få bort ett tvärveck i pannan, som i hög grad misskläder mig. Jag har försökt med massage över vecket men det har ej hjälpt att utplåna linjen det minsta. — Hur erhålla en vit och slät hud på näsan utan synliga porer? Jag har anlag för pormaskar samt har en mycket ömtålig och nervös hud på näsan. Är det bra att tvätta i kokhett vatten samt därefter skölja med kallt vatten? Blir huden vit därav samt porerna osynliga? Men då jag om dagarna använder puder kanske jag måste gnida in huden med någon crème efteråt? Jag undrar vilken crème jag då bör använda, som ej irriterar den ömtåliga huden?
Tacksam 28-åring.

När ni vid er ålder fått ett missklädande veck i pannan tyder det på att ni har för vana att rynka ögonbrynen. Så länge ni behåller den vanan är det fåfängt att göra något för vecket. Det kan för övrigt ej helt tas bort med naturliga medel, när det nu en gång finns där, endast mildras, och det sker bäst med daglig massage, sedan ni på aftonen tvättat ansiktet med varmt vatten och god tvål, ej för het vatten om huden är ömtålig. Detta är också enda sättet att värja sig för pormaskar, att hålla huden väl ren och särskilt nödvändigt när man använder puder. Massera sedan ansiktet med någon god hudcrème, t. ex. Favorisca (Iduns Skönhetsdoktors crème, som finns hos Hjelm & C:o, Mästersamuelsgatan 46). Den gör huden vit och fin. Massagen sker dels med handflatorna, dels med fingertopparna. I det förra fallet alltid uppåt och utåt i ansiktet och på halsen, i det senare fallet roterande över rynkor och veck; på ögonlocken lätt vibrerande. — Innan ni pudrar ansiktet kan ni anbringa en aning crème som underlag.

N:r 127. Vore synnerligen tacksam om Fru Skönhetsdoktor kunde ge mig ett recept på en bra tanderème. Tacksam för svar är 22-åring.

Man behöver näppeligen någon tandcrème om man om aftonen använder litet koksalt (¼ tesked) i tandvattnet och om morgnarna ett par gånger i veckan använder ett pulver bestående av 100 gr. slammad krita och 10 gr. bikarbonat. Huvudsaken är att borsta tänderna väl.

N:r 128. Vore tacksam om Skönhetsdoktor ville uppgiva ett säkert medel mot mjäll. Har försökt en kur hos en hårfrisöriska men utan resultat. Håret är mycket torrt och mjällen äro lösa och mycket besvärande. Tacksam för svar är

Flerårig Idunläsare.

Solidar
Tvått-
Extrakt

Den stora omsättningen gör, att Solidar kan tillverkas i överlägsen kvalitet och ändå försäljas så billigt som till de fastställda priserna
1/2 paket 27 öre
1/1 paket 52 öre
Solidar innehåller endast sådana ämnen, som verka upp-lösande på smutsen och garanteras fritt från alla irriterande eller s. k. självtvättande medel.

Hypnotism.

Bokens pris 3 kr. Den gagnar alla!

Skulle Ni vilja besitta den sällsamma mystiska makt som tjuvar och bedårar män och kvinnor, leder deras tankegång, behärskar deras önskningskraft och gör Er till herre över varje situation? Livet är fullt av möjligheter för dem, som lära sig det hypnotiska inflytandets hemligheter och som utveckla sin magnetiska makt. Man kan i hemmet lära sig denna underbara konst, bota sjukdomar och ovanor utan mediciner, vinna andras vänskap och kärlek, öka sina inkomster, fördriva sorger och bekymmer, förbättra sitt minne, övervinna sina husliga bekymmer, skaffa den mest dramatiska underhållning, som kan tänkas och på samma gång framalstra en märklig magnetisk viljekraft, stark nog att övervinna alla hinder som stå i vägen för framgång i ens företag. Man kan hypnotisera andra genast — man kan söva sig själv eller andra på vilken tid av dygnet som helst. Lärobok i hypnotism utger denna märkliga maktens mysterier, och visar huru den skall brukas för att förbättra ens villkor här i livet. Sanningen av dess innehåll har bekräftats av läkare, präster, advokater, affärsmän och Damer ur Societeten m. fl. K. H. GRAHNQUIST, ALEM.

Zelin
Det bästa putsmedlet!

OTTOMANER

Förmånliga betalningsvillkor.
THORVALD OLSEN, Blecktornsgränd 6, Stockholm
Allm. Tel. Söder 9851.

KNUTSONS
Specialaffär för
Bäddmöbler och
Sängkläder.
Dalag. 14

Filtar beställas eller köpas billigast fr. oss. Begär vår illustr. priskr. Arvika Spinneri o. Vävnadsaffär, Oxtorgsgatan 9 A - Stockholm.

OTTOMANER
PABAN, Stjärng. 5 (inv. Odenplan) Sthlm.

AKTIEBOLAGET SYDSVENSKA BANKEN

Inbetalt aktiekapital Kr. 34,000,000:—

Huvudkontor: **M a l m ö.**

Mottager insättningar på Depositions-, Kapital- och Sparkasseräkning till högsta gällande ränta.

Fullständig bankrörelse.

GRANSHOLMS FINPAPPERSBRUK

ANLAGT 1803 - GEMLA - ANLAGT 1803
Specialbruk för finare papperssorter

LEVERANTÖR AV

IDUNS PAPPER

OMBUD OCH PARTINEDERLAG I STOCKHOLM:

R. W. STARE

R. T. 40 44 59 KUNGSGATAN 59 A. T. 192 30

Ingenting hjälper bättre för mjäll än att regelbundet en gång i månaden — oftare om det behövs — tvätta håret med ljumt vatten och såpsprit, varav för 25 öre räcker två gånger. Håret blötes och såpspriten drypes över och inguggas väl, under det man med naglarna uppskrapar allt mjäll och all smuts från hårbotten. Sedan detta skett grundligt, sköljes håret med ljumt vatten, tillsatt med litet ättika eller citronsaft för att allt såplödder skall avlägnas. Därpå sköljning i ett eller två nya vatten. Grundlig torkning med helst varma handdukar och fläktning med håret. Utkamning ej förrän håret är alldeles torrt och utrett med fingrarna. Då ingnides litet svavelpomada på hårbotten, varefter håret borstas med nyrenjord borste.

Fru Skönhetsdoktor.

IDUNS TIDSFÖRDRIV.

SKAL OCH KÄRNA.

1	2	3
Bro	rad.	
Barn	stuga.	
Rock	foder.	
Fång	dörr.	
Spel	hus.	
Kamel	strå.	
Bud	bok.	
Guld	pris.	
Höst	rock.	

Insätt under 2 i stället för strecken enstaviga ord, som äro slutstavelser till orden under 1 och begynnelsestavelser för orden under 3. De insatta ordens begynnelsebokstäver skola bilda namnet på ett föremål som finns på varje skrivbord.

CHARAD.

Mitt första finns på foten.
Mitt andra hörs i trallar.
Mitt tredje skall man visa,
när fosterlandet kallar.
Av mitt hela man mycket behöver,
sådant blir det aldrig över.

MÄRKVÄRDIGA NAMN.

En herre bland våra bekanta heter

LARS TORE SJÖMAN.

Han upptäckte en gång att hans namn består av precis samma bokstäver som namnet på en i vår fredliga historia omtalad person. En ung dam som vi känna heter

VANNA BÄRDSMAR

Hon har en mycket ansvarsfull befattning. Hennes namn är märkligt däruti, att bokstäverna äro desamma som bokstäverna i hennes titel.

Vad heter den historiske och vilken titel har fr. Bärdsman?

Lösning

AV PRISTÄVLAN I N:r 40.

Detta skall hädanefter bli min musik.

De tre först anträffade rätta lösningarna hade insänts av Bertha Holgers, Karlshamn, Karin Liljegren, Halmstad, Anna Svensson, Borås, som alltså erhålla vardera 5 kr. i pris.

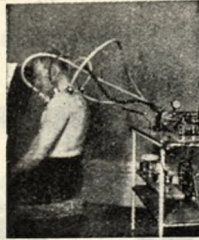
Lösningar

AV TIDSFÖRDRIVET I N:r 41.

Dolda geografiska namn: Haag, Stettin, Malaga, Minnesota, Sevilla.

Skal och kärna. Hund, eld, mal, bord, is, torn, rad, ägg, dag, de = hembiträde.

Geografiska charader: 1. Polen. 2. Danmark. 3. Portugal.

Vacuum-(sug-)massage,

sjukgymnastik och vibrationsmassage mot reumatiska åkommor såsom gikt, ryggskott, ischias m. m. erhålles Å INSTITUTE Regeringsgatan 13, 3 tr., Sthlm. Tid efter överenskommelse pr tel. Rik 68 44 helst kl. 11—12 f. m. Gymnastikdir. Sven Borg. Legitim. av Kungl. Medicinalstyrelsen.

är världens förnämsta Hårmedel och överträffas icke av något annat liknande preparat.

Pris pr fl. 3: 75.

Erhålles hos alla 1:sta klass Parfymeri-, Damfrisering och Droghaffärer.

Håravfall

motarbetas bäst med mina behandlingsmetoder. Peruker, Trasformationer samt alla slags hårarbeten utföras.

HUGO BONANDER
Damfrisering & Perukmakare.
Ridhuset, Göteborg. Telefon 6383.

VARFÖR

ÄRNI SJUK

då HOMEOPATIEN bevisligen är den bästa hjälparen vid alla sjukdomar. Ring, skriv eller gör oss ett besök. Fråglista för sjukdomsbeskrivning på begäran.

Vänd Eder med förtroende till

WESTLUNDS

Fysikal. & Homeopatiska Inst.

Direktion Hagard Westlund.

Ex. Sjukgymn. och Hom. läkare.

Vardagar 10—2. Aftonmottagning Tisdagar och Fredagar kl. 6—7 e. m.

R. T. 739 35. A. T. Öm. 16 16.

STUREGATAN 6, Stockholm.

OBS.! Ny adress.

Avdelning för: Massage, Sjukgymnastik, Galv. elektricitet, Ultravioletta strålar, Hetluft m. m.

OBS. Alla kroniska sjukdomar, behandlas med stor framgång. (Flera 1,000 tack samma patienter ärl. kunna intyga homeopatiens värde. Försumma ej att sätta Eder i förbindelse med oss.

Medicinskt Hårvatten.

Hindrar håravfall. Stimulerar hårrötterna samt har förmågan att fullständigt desinficera hårbotten, varför det vid fortsatt användning helt utrotar mjällbildning. Pris kr. 4: 50 pr flaska.

Gurkmjolk.

Franskt originalrecept. Bästa medel för erhållande av mjuk, klar och ungdomlig hy. Pris kr. 4: 50 pr flaska.

Äkta Citroncrème.

Gör huden fraiche, mjuk och elastisk. Särskilt att rekommendera för torr och spröd hud. Pris kr. 4:— pr burk.

Crème de Rose.

Rengör och uppjucar huden. Borttager hetta, sveda och tillfällig hudretning. Bidrager att bevara hudens smidighet. Pris kr. 4:— pr burk. Sändes pr postförskott + porto över hela landet.

MIA LILJEFORS

Exam. massör.
Klinik för medicinsk hårbekämpning, hudmassage och ansiktsbehandling.
Karl Gustafsgatan n:o 16 - Göteborg.
Telef. 15420.

Favorisca

Hudcrème, komponerad och tillverkad av Iduns Skönhetsdoktor. Pris pr burk 3 kr.

Ensamförsäljare:

Firma Gustaf Hjelm & C:o

Huvudaffär: Norrtullsgatan 8 A.
Filial: Mästersamuelsgatan 46.
Till landsorten mot efterkrav.

Hilma Åströms Damfrisering, Nybrog. 54, Sthlm, rekommenderar sin oöverträffade vård av håret, vilken hindrar håravfall och mjällbildning samt i hög grad befördrar hårväxten. Elegant frisering och ondulering.

För finnar

TINKTUR ICILMA

Ett utmärkt medel mot finnar och pormaskar, pris Kr. 5 plus porto.

Ebba Beckmans Hygieniska salong
Grevturg. 3, 1 tr. Stockholm 1.

Gummistrumpor

och benbindor för åderbräck och svullna ben. Maggördlar. Rygggradshällare. Hålsögördeln "Minerva", ersättning för snölivet, 14 kr. Hålfotsinlägg 3: 50. Liggdynor. Urinbehållare för dag- och nattbruk 15 kr. OBS.! Våra varor ej att förväxla med förlagade realisationslager. Alla sjukvårdsartiklar föras i lager. Illustrerad priskrantur och måttblanketter gratis.

A.-B. Nils Adamssons
Sjukvårdsaffär
Centralpalatset, Sthlm.

Parafininjektioner,

plastiska operationer, sårbehandling av leg. läkare och specialister. Massage, värmebehandling: violetta strålar m. m. Reuminstitut Allm. N. 209 93. Mästersamuelsgatan 18, 2 tr., Stockholm. Hiss, mottagn. 11—3.

Sjuka.

Besök eller skriv till Homöopatiska Institutet Auxilium, Saltmätaregatan 5 (hörnet av Tegnérgatan). Rt. 825 11. Mottagn. 10—12; 2—4 eller enl. överenskommelse. Specialitet: Magsjukd., blodbrist, reumatism, fallandesjuka, influensa, njur- och gallsten samt sokersjuka.

Hultkrantz,

Homöopat. Läkare. STOCKHOLM.

Vildmarksliv i

Norrskenslandet,

Den mängderste översten skildrar här på sitt kända humoristiska sätt sina ofta ganska äventyrliga färder och upplevelser bland nybyggare och lappar i nordligaste Skandinavien. En verkligt trevlig bok! Häft. 5.50 inb. 7.50. Lindblads Förlag, Uppsala.

Hemslöjd.

Efterhör mina priser och begär prover å mina möbelyg, gardiner, dukar m. m.

KNUT HEURLIN,

Engelbrektsgratan 55,
G Ö T E B O R G.

Kvinnlig arbetskraft

inom såväl hemmens som andra kvinnliga arbetsområden kan Ni med bästa resultat

erhålla genom att sätta in en annons i IDUN, specialorganet för kvinnliga platsannonser av alla slag.

Insänd Eder annons till Iduns Annonskontor, Stockholm, och Ni erhåller omgående prisuppgift.

LEDIGA PLATSER

Bildad ung dam,

kompetent att å egen hand förestå och sköta mindre hushåll, erhåller genast plats hos yngre, ogift tjänsteman å landet. Den, som är kunnig och villig deltaga i kontorsgöromål, äger företräde. Svar med löneanspråk och foto, som återsändes, torde sändas under sign. "Självständig plats", Iduns exp., f. v. b.

Fröken eller äldre ensamjungfru

får plats att ensam sköta hushåll och 4-årig gosse i Saltsjöbaden. Lön 60. Svar med betyg och helst foto till "Fru G. S.", Iduns exp., Stockholm.

I Göteborg

får bildad kvinna plats att ensam sköta litet hem samt 3 års gosse under moderns bortresa. Muntliga och skriftliga rek. fordras. Svar med foto och löneanspråk till "E. N.", Annonskrantz, Stockholm f. v. b.

Franska Matlagningsskolan,

Hamngatan 1 A, 4 tr., Stockholm. A. T. Norr 127 89. Kurser i fin matlagning för kokerskor.

Vid länslasaretet i Falkenberg

finnes plats ledig för en natt- och reservervsköterska att tillträda den 1 januari 1923. Lön 700 kr. pr år med tre ålderstillägg å 150 kr. efter 3, 6 och 10 år jämte dyrtidstillägg enl. statens grunder för nyreglerad tjänst, 1 månads årlig semester med kostpengar samt fritt vivre.

Ansökning åtföljd av skol- och tjänstgöringsbetyg jämte frisk- och åldersbetyg insändes före den 15 nov. till lasarettsläkaren i Falkenberg som även besvarar begärd upplysning ang. tjänsten.

I goda hem

finnas väl avlönade platser för ex. barnsköterskor, barn- och ensamjungfrur, husor, kokerskor och andra hembiträden.

Stockholms Stads Arbetsförmedling.

Regeringsgat. 107. Högbjergsg. 37. Exped.-tid 9-4, dag före helgdag stänges 2.

Obs! Betyg och rekommendationer böra medhavas. Även tillf. arbetskraft förmedlas. Avgiftsfritt för både husmodrar och tjänare.

PLATSSÖKANDE

PLATS SOM HUSHÅLLSFRÖKEN eller husmors verkliga hjälp där jungfru finnes, sökes av bättre hushållsvan flicka, kunnig i matlag. m. m. Goda bet. Vid. Nya Inackorderingsbyrå, Jakobsbergsgatan 34, Stockholm.

Elementarbildad flicka, ensamst. önskar plats i prästgård ev. herrgård att vara husmoder till hjälp och sällskap. Kunnig i handarbete. Villig att deltaga i skrivgöromål eller vara behjälplig med läxläsning. Fritt vivre eller mot betalning. Svar till "Familjemedlem, 22 år", Tidning för Skaraborgs Län, Mariestad, f. v. b.

Som husmoders hjälp

och sällskap, önskar 23-årig bildad flicka (som familjemedlem) plats i familj, där jungfru finnes. Genomgått husmoderskola, samt något kunnig i sömnad och musik. Goda ref. Svar till "Någon lön W. M.", Iduns exp., f. v. b.

28-årig lantbrukaredotter

önskar plats hos ungherre eller änke-man att förestå hemmet, är van vid husliga sysslor, är rädd för arbete. Lön efter överenskommelse. Svar till "Smäländska", Iduns exp. f. v. b.

Gihls Sjuksköterskebyrå,

Drottningholmavägen 6, Stockholm, ansök. exam. sjuksköterskor, anspråkslösa vårdarinnor och sjukhusbiträ. samt utnyttj. artiklar. Brev besvaras mot dubbelt porto. R. T. 33975. A. T. Kh. 5350.

Som husmoders hjälp

önskar bättre ung hushållskunnig flicka plats, kunnig i sömnad och mycket barnkär. Närmare upplysningar lämnas

Stockholms Uthyrningsbyrå,

Stureplan 6, avd. 9, Stockholm.

Plats önskas av 29-årig flicka

i gott hem som husmoders hjälp. Villig att tillse barn. Eller som hjälp vid skrivgöromål. Kunnig i kontorsgöromål. Svar till "G. E. E.", Postkontoret, Göteborg I.

Franska Matlagningsskolan,

Hamngatan 1 A, 4 tr., Stockholm. A. T. Norr 127 89.

Kurser för husmodrar och kokerskor av i Paris utbildad kokk.

Ung, bättre flicka

önskar plats i bildat hem där god husmoder finnes. Villig deltaga med alla husliga göromål, något sykkunnig. Svar märkt "Okt. 21 år", Iduns exp. f. v. b.

Ung lärarinna

önskar under ferierna, 20 nov.—10 jan., handhava (eventuellt undervisa) barn i förberedande klasserna. Benäget svar till "R. S.", Örebro p. r.

Å herrgård

eller i annan bättre familj önskar 24 års bättre flicka plats som hjälp och sällskap åt klen person samt att biträda i hemmet. Har genomgått ett-årig sjukvårdskurs samt ett år å barnsjukhus. Vistats ett år utomlands (England och Frankrike). Svar till "Familjemedlem 24 år", Svenska Telegrambyrå, Göteborg.

Lärarinna,

enkel o. anspråkslös, önskar plats att läsa med mindre barn. Kan undervisa i språk. Svar tacksamt till "Kristina", Iduns exp. f. v. b., Sthlm.

21-års elementarskolebildad flicka

önskar plats som hjälp och sällskap i familj, läsa läxor med barn e. d. Även kunnig i enklare kontorsgöromål. Sv. till "2 år i Amerika", Dagens Nyheter, Hornsgatan 1, Stockholm.

Söker Ni plats

på något av den kvinnliga verksamhetens olika områden?

Kom då ihåg

att ett beprövat och av tusentals kvinnliga platssökande med bästa resultat använt förfaringsätt är att

annonsera i Idun.

Insänd Eder annons till Iduns Annonsbyrå, Stockholm, och Ni erhåller omgående prisuppgift.

INACKORDERINGAR

Två unga, bildade flickor erhålla inackordering i yngre familj i Göteborg för att under van husmoders (f. d. skolkökslärarinna) ledning erhålla undervisning i hushåll. Centr. läge, förstkl. våning, trevligt familjeliv. Sv. till "Fru Civilingenjör von Z.", Göteborg 5, p. r.

Bildad dam,

önskas som inackordering i prästgård, bel. i stilla, naturskön skogsbygd. Vid inackorderingspriset fästes mindre vikt, men däremot vid vederbörandes förmåga att sprida glädje och hemtrevnad. Svar till "Ensam", Iduns exp., f. v. b.

Doktor J. Arvedsons kurs i Sjukgymnastik, Massage Pedagogisk Gymnastik

medför enligt kungl. maj:ts medgivande samma komp. och rättigheter som en kurs vid Gymn. Central-Institutet.

Kursen, 2-årig, börjar den 15 sept. Prospekt på begäran gen. D:r J. Arvedson, adr. Odengat. 1, Stockholm.

D:r A. KARSTEN

Medicinskt Elektricitets-, Ljus- och Röntgeninstitut Kungsg. 60, STOCKHOLM

Behandling av reumatiska åkommor.

Gymnastikdirektörsexamen

avlägges efter 2-årig kurs av kvinnliga elever vid

Sydsvenska Gymnastik-Institutet.

Ny kurs börjar 15 sept. Prospekt Major J. G. Thulin, LUND.

G. v. SYDOWS

SÅNG- o. MUSIKINSTITUT 1 Davidbagareg. R. T. 9433. STOCKHOLM

Fräkencreme

Borttager fräkan, finnar, fnassel m. m. Pris kr. 6:50 + porto. Försändes diskret. Franska Parfymmagasinet, Hovleverantör, Drottninggatan 21, Sthlm.

För den nyfödde.

Provkartong med komplett, fin, välsvydd utstyrelse å kr. 10 samt kr. 15. Stor modell. 2 kr. medfölje ordern. Obs! Elvaårig verksamhet. Fru E. Caspersson, Örebro 1.

Mot grått hår och mjäll.

Härmed meddelas att det utmärkte och så mycket efterfrågade hårvattnet mot grått hår som förhindrar hårfall och fullständigt borttager mjäll och som i över 40 års tid förts i Fanny Gelins Parfymmagasinet, Malm-torgsgatan 5, Sthlm, numera fås under adr. Firma Fanny Gelin, Norrviken. Riks och Sthlmst. Norrviken 214. Pris 6:— kr. + porto.

Försilvra själv!

Louis, med 2 guldmedaljer, prisb. silverpulver, försilvrar koppar, brons, mässing, nysilver. Obs! Innehåller äkta rent silver. Pris 2 kr. pr ask direkt från Fabrikens Louis, Pipersgat. 14, Stockholm K. Allm. Tel. 201 11. Riks 337 33. Klipp ur annonsen. Bruksanvisning medföljer. Säljas även hos A.-B. Wilh. Becker.

Spela Piano

eller orgelharmonium kan nu vem som helst — ung eller gammal — själv utan lärare på 8 dagar lära sig fullständigt pr korrespondens enligt ett nyupfunnet mycket förenklat system efter amerikansk metod.

Enastående gott resultat garanteras. Hela kursen jämte skala, innehållande alla dur- och molltonarter för ackomp. samt ett 40-tal musikstycken, erhålles mot postförskott av 5:— kr. + porto från K. H. Grahnquist, Alem.

Lider Ni av förstoppning

eller trög mage? Använd då Aneo, som är det tillförlitligaste och oskadligaste medlet häremot. Aneo är sammansatt av vegetariska preparat, är välsmakande och behagligt. Sändes mot postförskott å 2:— kr. plus porto från Aneo, Birger Jarlsгат. 113 C, Stockholm.

Påbörjade arbeten

för 4-8 års barn erhålles mot postförskott från Kindergartenslärarinna, Hagby, Brunna.

Offizierswitwe Pension zu nehmen, ev. z. Erlernen d. Haushalts. Referenzen: Doktor Müllers-Aspegren und Rechtsanwalt G. A. Rubin in Stockholm. Frau Ch. Gennrich, Gosslerstr. 5, Berlin—Friedenau.

SJU

dagar i veckan

läses en annons i

IDUN

STILLE-WERNERS CENTRAL

R. T. 16672 REGERINGSGATAN 19 R. T. 16672

Gördlar av alla slag (nya modeller). Gummistrumpor och bandager. Måtttagning och provning även i hemmen.

HALFOTSINLÄGG

D:r Henning Waldenströms modell. Lätta och hållbara, tillverkade av rostfritt stål utföras de efter foten för varje särskilt fall och härdas därefter — bibehålla sedan sin form. Vid beställning per post (till avd. B) torde bifogas avtryck av båda fötterna; tagas på följande sätt: Fotsulan bstrykes med en lösning av mörk vattenfärg, som får avdunsta något, tills foten är lagom fuktig. varefter patienten ställer sig på ett ark papper och man har så avtrycket. Beteckna med X eventuellt ömmande punkter. Bäst att behandla en fot åt gången. Ju finare avtrycket är, desto bättre passande bliva hälfootsinläggen. Pat. anm.

Förberedande kurs till Folkskoleläroinneseminarium i Skara,

där kvinnligt dubbelseminarium finnes, pågår förberedande kurs för inträdes sökande till seminarier, anordnad av lärare vid seminarier. Kursen bygges ju på folkskolan. Ännu äro platser lediga. Kort repetitionskurs till proven anordnas nästa termin 1 mars—1 juni för mera skolade elever. Billig inackordering. Tillskriv seminarielärare, teol. o. fil. kand. G. Herbert, Skara.

Bernhard Linders omtäckta kurser

i metallslöjd för damer och herrar omfattande tillverkning av en brosch, dörrskylt, ram, bricka, takkrona eller lykta samt elektr. bordstake och en stor bricka i koppar, mässing eller annan metall upprepas på mångas begäran 1 nov.—1 dec. och 1 jan.—1 febr. 1923. Vidare pr tel. 787 40, Sthlm eller under adress Sibyllegatan 10, Stockholm.

Ateljé Sländan

öppnar måndagen den 16 okt. sina lokaler, Regeringsgatan 57, 1 tr., med utställning av klädningar och lingierier jämte textilarbeten och handtryck för heminredningen.

Sömnadskurserna börja samma dag. Aftonkurserna ordnade med kupong-system. OLGA NYBLÖM.

Generalagent sökes.

För försäljning av 1:a klass Anilinfärg (paketfärger) i tysk patenterad packning söker vi en duktig generalagent i branschen. Endast sökande med 1:a klass referenser komma i betraktande. Svar märkt "Färger — hög provision", Iduns exp., Mästarsamuelsgatan 45, Stockholm.

Franska Matlagningsskolan

meddelar undervisning i fransk och svensk matlagning av i Paris utbildad kökschef. Inga särskilda kurser utan kan undervisningen bevisas när tid och tillfälle lämpar sig.

10 biljetter kr. 45:—, 20 biljetter kr. 80:—

Särskilt rekommenderas ett flertal nya fiskrecept.

Förmiddags- och kvällskurser.

Närmare upplysningar per A. T. Norr 12789.

OLOF BRING, Hamngatan 1 A, 4 tr., Stockholm.

Utmärkta organ

för

annonsering i landsorten:

Arvika: Arvika Nyheter.

Avesta: Avesta-Posten.

Borlänge: Borlänge Tidning.

Borås: Borås Tidning.

Engelholm: Engelholms Tidning.

Eskilstuna: Eskilstuna-Kuriren.

Falun: Falu-Kuriren.

Gevle: Gefle-Posten.

Halmstad: Hallandsposten.

Hedemora: Södra Dalarnes Tidning.

Hudiksvall: Hudiksvalls-Tidningen

Hälsingborg: Helsingborgs Dagblad

Härnösand: Härnösands-Posten.

Höganäs: Höganäs Tidning.

Hörby: Hörby Dagblad.

Jönköping: Smålands Allehanda.

Kalmar: Barometern.

Karlskrona: Karlskrona-Tidningen.

Karlstad: Värmlands Läns Tidning.

Katrineholm: Katrineholms-Kuriren

Landskrona: Landskrona-Posten.

Linköping: Östgöten.

Ludvika: Ludvika Tidning.

Luleå: Norrbottens-Kuriren.

Lysekil: Lysekils-Posten.

Malmö: Skånska Aftonbladet.

Mariestad: Tidning för Skaraborgs län.

Mora: Mora Tidning.

Norrköping: Norrköpings Tidningar.

Nyköping: Södermanlands Nyheter.

Nässjö: Nässjö-Tidningen.

Skövde: Skaraborgs Läns Annonsblad.

Sollefteå: Sollefteå-Bladet.

Sundsvall: Sundsvalls-Posten.

Säter: Sätters Tidning.

Söderhamn: Söderhamns Tidning.

Trelleborg: Trelleborgs Allehanda.

Uddevalla: Bohusläningen.

Umeå: Västerbottens-Kuriren.

Uppsala: Tidningen Uppsala.

Visby: Gotlänningen.

Västervik: Västerviks-Tidningen.

Växjö: Nya Växjöbladet.

Örebro: Örebro Dagblad.

Örnköldsvik: Örnköldsviks-Posten.

Östersund: Jämtlands-Posten.

Snövit

blir endast den tvätt som får torka i solen och den som tvättas

med Triton

Cacao- frukten

COLUMBUS UPPTÄCKTE AMERIKA; cacao fanns och användes där dessförinnan. Den gurkliknande frukten hade väckt urinvarnarnas intresse och de funno att cacaobönorna, som radvis ligga inneslutna i det blekröda fruktköttet, gävo en härlig dryck. Det blev den nya världens bästa present hem till den gamla, och sedan 50 år fortsätter nu CLOETTA att förse i första hand Sverige med varan.

Cloetta

Nordens äldsta men modernaste tillverkning. Finnes överallt.

fen

De hava rätt att fordra

AV EDER såsom familjeförsörjare att Ni i tid vidtager nödiga åtgärder för att under alla omständigheter ekonomiskt trygga deras uppfostran till samhällsnyttiga medborgare.

DET SÄKRASTE och för en var lättast överkomliga medlet härtill är en betryggande livförsäkring, som kan förvärfvas medels relativt små årliga premier, om den tages i tid. Skynda därför att ordna denna sak hos

Allmänna Lif- försäkringsbolaget

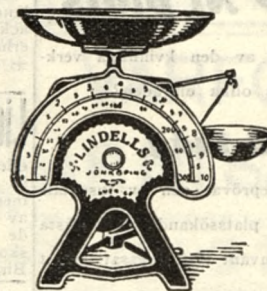
Starka, väl räntabla, tryggt placerade fonder. Begär prospekt! Ring Rt. 71882. Strandvägen 5 A, Stockholm.

Varje svenskt hem behöver

EN VÄG, som förenar största känslighet och noggrannhet vid vägningen med okänslighet för damm och föroreningar.

EN VÄG, som saknar fjädrar och alltid väger korrekt, oberoende av var på skålen man placerar det som skall vägas.

VÅR NYA PATENTERADE OCH MÖNSTER-SKYDDADE HUSHÅLLSVÄG fyller dessa krav. Den väger dessutom på grammet när. Den är stark, varaktig och billig. Alla hem bör därför köpa

Pris med 2 skålar Kr. 18:50
Hos

järn- och bosättningsaffärer

Lindells HUSHÅLLSVÄGAR

FABRIKANTER:
LINDELLS VÄGFABRIKS A.-B.
JÖNKÖPING